

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра економіки**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Ігор ВІНІЧЕНКО**
«___» _____ **2024р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: ОЦІНКА ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ
ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА**

Освітньо-професійна програма «Економіка»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Олександр КИСІЛЬ

**Науковий керівник,
к.е.н., доцент**

Тамара САМІЛИК

Дніпро – 2024

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Менеджменту і маркетингу

Кафедра: Економіки

Освітньо-професійна програма: «Економіка»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на підготовку кваліфікаційної роботи

Кисілю Олександрю Костянтиновичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Оцінка та обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства

керівник роботи: Самілик Т.М. к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «04» жовтня 2024 року № 3294

2. Строк подання здобувачем роботи: 02.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони та законодавчі акти України, річні звіти підприємства, виробничо-фінансові плани, наукова література.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ 1. Теоретичні аспекти оцінки фінансового стану підприємства. 2. Оцінка результатів фінансової діяльності підприємства. 3. Обґрунтування резервів поліпшення фінансового стану підприємства. Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Оцінка потенціалу підприємства; 2. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства; 3. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства 4. Аналіз видів рентабельності на підприємстві; 5. Оцінка ділової активності підприємства; 6. Перелік дій щодо оптимізації фінансових ресурсів; 7. Кроки фінансової реструктуризації; 8. Основні програми підтримки для аграрних підприємств; 9. Витрати за проектом; 10. Надходження від операційної діяльності; 11. Бюджет проекту; 12. Індикатори економічної ефективності проекту; 13. Показники економічної ефективності виробництва борошна.

Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15.02.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір вихідної інформації	Лютий-березень 2024 р.	
2	Підготовка теоретичного розділу	Квітень-травень 2024 р.	
3	Робота над другим розділом	Червень-серпень 2024 р.	
4	Робота над третім розділом	Вересень-жовтень 2024 р.	
5	Узагальнення висновків та пропозицій	Листопад 2024 р.	
6	Оформлення дипломної роботи	Листопад 2024 р.	

Здобувач: _____
(підпис)

Кисіль О.К.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи: _____
(підпис)

Самілик Т.М.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Оцінка та обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства»

Кваліфікаційна робота містить: ___83___ с., ___18___ рис., ___23___ табл., ___34___ літературних джерел.

Об'єкт дослідження — є фінансова стійкість підприємств

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти оцінки і пошуку резервів зміцнення фінансового стану підприємства.

Мета кваліфікаційної роботи. Обґрунтування теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо оцінки фінансового стану підприємства та шляхів його покращення.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- дослідити теоретичні аспекти категорії «фінансова стійкість підприємства» та деталізувати основні підходи і прийоми щодо методичної оцінки фінансового стану підприємства;
- дослідити результати господарської діяльності підприємства протягом останніх років та оцінити його потенціал;
- проаналізувати та оцінити фінансовий стан діяльності підприємства, акцентувати увагу на основних проблемах;
- розробити комплекс заходів, спрямованих на зміцнення фінансового стану підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань використовувались такі методи дослідження: аналізу та синтезу, індукції і дедукції, порівняльного аналізу, статистичного моделювання та інші, що дозволяють комплексно оцінити стан підприємства і визначити напрями для його покращення.

Наукова новизна одержаних результатів. В процесі виконання

кваліфікаційної роботи *дістали подальшого розвитку*:

- окреслено різноманіття методів аналізу фінансового стану підприємства, застосування яких залежить від типу підприємства, галузі та цілей аналізу. Детально обґрунтовано доцільність застосування комплексного підходу в оцінці фінансового стану підприємства;

- ідентифіковано результати фінансової діяльності підприємства в умовах воєнного стану;

- запропоновано та обґрунтовано стратегії щодо оптимізації фінансових ресурсів та практичні рекомендації щодо поліпшення фінансового стану підприємства шляхом розширення асортименту продукції через впровадження інвестиційного проекту з переробки зерна на борошно.

В кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні аспекти категорії «фінансова стабільність підприємства» та деталізовано основні підходи і прийоми щодо методичної оцінки фінансового стану підприємства; проведено аналіз сучасного стану господарської діяльності підприємства та його потенціалу; оцінено результати фінансової діяльності підприємства; виявлено основні проблеми господарювання підприємств в умовах воєнного стану та виявлено, рекомендовано і обґрунтовано пропозиції щодо покращення результатів фінансової діяльності підприємства.

Результати наукових рекомендацій та практичних пропозицій рекомендується впровадити в діяльність підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Фінансовий стан, оцінка, оптимізація витрат, прибутковість, ризики, фінансова стабільність, підприємство, економічний розвиток, фінансові ресурси, стратегії управління.

KEYWORDS:

Financial condition, assessment, cost optimization, profitability, risks, financial stability, enterprise, economic development, financial resources, management strategies.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1. Поняття і сутність фінансової стійкості підприємства	11
1.2. Методи оцінки фінансового стану підприємства	20
1.3. Цілі та завдання оцінки фінансової стійкості	28
Висновки до першого розділу	31
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	33
2.1. Організаційно–економічна характеристика діяльності підприємства та його потенціалу	33
2.2. Оцінка фінансового стану підприємства	40
Висновки до другого розділу	48
РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	51
3.1. Стратегія покращення фінансового стану	51
3.2. Оцінка та ефективність інвестиційного проєкту	67
Висновки до третього розділу	74
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах зростання економічної нестабільності та посилення конкуренції на національному і міжнародному ринках забезпечення фінансової стійкості підприємства є ключовою умовою для його довгострокового розвитку. Фінансова стабільність визначає не тільки спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання, але й забезпечує основу для стратегічного планування і ефективного управління ресурсами. Враховуючи зростаючий вплив зовнішніх економічних і політичних чинників, оцінка та обґрунтування заходів, спрямованих на покращення фінансового стану, стають пріоритетним завданням для підприємств, що прагнуть зміцнити свої позиції на ринку.

На практиці фінансовий стан підприємства визначається через низку показників, таких як платоспроможність, ліквідність, рентабельність та ефективність використання ресурсів. Важливою умовою для покращення цих показників є ефективне управління фінансовими потоками, оптимізація витрат та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Успішна реалізація заходів для стабілізації фінансового стану сприяє підвищенню конкурентоспроможності, збільшенню інвестиційної привабливості та зменшенню фінансових ризиків.

Об'єкт дослідження — є фінансова стійкість підприємств

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти оцінки і пошуку резервів зміцнення фінансового стану підприємства.

Мета кваліфікаційної роботи. Обґрунтування теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо оцінки фінансового стану підприємства та шляхів його покращення.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- дослідити теоретичні аспекти категорії «фінансова стійкість підприємства» та деталізувати основні підходи і прийоми щодо методичної оцінки фінансового стану підприємства;

- дослідити результати господарської діяльності підприємства протягом останніх років та оцінити його потенціал;
- проаналізувати та оцінити фінансовий стан діяльності підприємства, акцентувати увагу на основних проблемах;
- розробити комплекс заходів, спрямованих на зміцнення фінансового стану підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань використовувались такі методи дослідження: аналізу та синтезу, індукції і дедукції, порівняльного аналізу, статистичного моделювання та інші, що дозволяють комплексно оцінити стан підприємства і визначити напрями для його покращення.

Наукова новизна одержаних результатів. В процесі виконання кваліфікаційної роботи *дістали подальшого розвитку*:

- окреслено різноманіття методів аналізу фінансового стану підприємства, застосування яких залежить від типу підприємства, галузі та цілей аналізу. Детально обґрунтовано доцільність застосування комплексного підходу в оцінці фінансового стану підприємства;
- ідентифіковано результати фінансової діяльності підприємства в умовах воєнного стану;
- запропоновано та обґрунтовано стратегії щодо оптимізації фінансових ресурсів та практичні рекомендації щодо поліпшення фінансового стану підприємства шляхом розширення асортименту продукції через впровадження інвестиційного проекту з переробки зерна на борошно.

Практичне значення одержаних результатів в кваліфікаційній роботі полягає в розробці конкретних пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення фінансової стійкості підприємства шляхом оптимізації фінансових його ресурсів та розширення асортименту продукції через впровадження інвестиційного проекту з переробки зерна на борошно.

Апробація результатів. Результати наукових досліджень були опубліковані у статті «Створення системи раннього попередження про

фінансові труднощі підприємства на основі даних бухгалтерського обліку» у фаховому журналі «Інвестиції: практика та досвід» № 22, 2024

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 83 сторінки, 23 таблиця, 18 рисунків та списку використаних джерел (34 найменування)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття і сутність фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства — це здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, підтримуючи баланс своїх активів і пасивів в умовах змінного внутрішнього та зовнішнього середовища. Це забезпечує його платоспроможність і інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику [1].

Фінансова стійкість відображає стабільне перевищення доходів підприємства над витратами, що дозволяє вільно маневрувати грошовими коштами, забезпечуючи безперервний процес виробництва та реалізації продукції [1].

Фінансова стійкість є результатом збалансованості фінансових потоків та наявності коштів для забезпечення поточної діяльності протягом певного періоду. Її можна розглядати як показник довгострокової платоспроможності, яка більше цікавить внутрішні фінансові служби підприємства, ніж зовнішніх користувачів [2].

Фінансова стійкість забезпечує безперервний процес виробництва та збуту шляхом досягнення стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечення свободи маневру власними та залученими коштами підприємства, а також їх ефективного використання [2].

На фінансову стійкість впливає численна кількість факторів. До внутрішніх факторів належать ділова репутація, позиції підприємства на ринку, автономність від зовнішніх інвесторів і кредиторів, конкурентоспроможність продукції, номенклатура та якість продукції,

наявність неплатоспроможних дебіторів, а також ефективність господарських та фінансових операцій. До зовнішніх факторів належать економічна та кредитно-фінансова законодавча база, стабільність політичної системи, рівень розвитку техніки і технологій, обсяг платоспроможного попиту, соціальна та екологічна ситуація, податкова політика, рівень конкуренції, розвиток фінансового та страхового ринку.

Оцінка фінансової стійкості передбачає проведення об'єктивного аналізу розміру і структури активів та пасивів підприємства з метою визначення його фінансової стабільності та незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності цілям підприємства [2].

Аналіз фінансової стійкості необхідний для визначення відповідності структури власних і залучених коштів цілям підприємства та оцінки ефективності управління цими коштами.

З організаційної точки зору аналіз фінансового стану підприємства проводиться у кілька етапів (рис. 1.1.).

Рис. 1.1. Етапи проведення аналізу фінансового стану

Джерело: [4].

Такий всебічний аналіз дозволяє отримати об'єктивну картину

фінансового здоров'я підприємства і на цій основі розробити ефективні стратегії розвитку.

Фінансова стійкість відображає фінансову незалежність підприємства, а також визначає його платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства поділяється на 4 типи, що представлені на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Типи фінансової стійкості підприємства

Джерело: [4]

Розглянемо більш детально основні чотири типи фінансової стійкості:

Абсолютна фінансова стійкість — характеризується високою платоспроможністю і автономією від зовнішніх інвесторів та кредиторів. Такий стан спостерігається на підприємствах із суворою фінансовою дисципліною, що дозволяє повністю покривати запаси власними обіговими коштами. Тривимірна модель: $M = (1; 1; 1)$.

Нормальна фінансова стійкість — характеризується оптимальним рівнем платоспроможності підприємства і розумним використанням залучених коштів для забезпечення високої дохідності діяльності. Запаси покриваються власними обіговими коштами та довгостроковими кредитами.

Тривимірна модель: $M = (0; 1; 1)$.

Нестійкий фінансовий стан — характеризується зниженням платоспроможності, для відновлення якої потрібні додаткові джерела фінансування, такі як збільшення власних обігових коштів, зменшення дебіторської заборгованості та прискорення обігу запасів. Спостерігається на підприємствах із порушеннями фінансової дисципліни. Запаси покриваються власними обіговими коштами, довгостроковими та короткостроковими кредитами. Тривимірна модель: $M = (0; 0; 1)$.

Кризовий (критичний) фінансовий стан — характеризується неплатоспроможністю та наближенням підприємства до банкрутства. Запаси не покриваються, є прострочена кредиторська заборгованість. Тривимірна модель: $M = (0; 0; 0)$ [2].

Аналіз чотирьох типів фінансової стійкості підприємств дозволяє зрозуміти їхню готовність до викликів, які виникають у динамічному економічному середовищі. Кожен тип має свої переваги та недоліки, і важливо їх розрізняти.

Абсолютна фінансова стійкість створює надійну основу для розвитку, дозволяючи підприємству впевнено дивитися в майбутнє. Це оптимальний стан, коли підприємство не лише покриває свої витрати, але й має ресурси для інвестицій у нові проекти. Такі підприємства, як правило, користуються високою довірою з боку партнерів і інвесторів.

Нормальна фінансова стійкість є показником збалансованості. Вона свідчить про те, що підприємство здатне справлятися з поточними зобов'язаннями, але йому слід звертати увагу на правильне управління борговими зобов'язаннями. Це перехідний етап, коли важливо підтримувати активність на ринку, при цьому не забуваючи про контроль витрат.

У випадку *нестійкого фінансового стану*, підприємство починає відчувати фінансовий тягар. Це сигнал до дії: необхідно вжити заходів для покращення платоспроможності. Зменшення дебіторської заборгованості, поліпшення обігу запасів та залучення нових джерел фінансування стають

критично важливими.

Кризовий фінансовий стан є найскладнішим і вимагає термінових рішень. Підприємства в цій ситуації можуть опинитися на межі банкрутства, тому їм необхідно розробити план дій, спрямований на зниження витрат і реструктуризацію фінансових зобов'язань. Без такого втручання підприємство ризикує втратити не лише фінансову стійкість, але й репутацію на ринку.

Успішне управління фінансовою стійкістю підприємства вимагає постійного аналізу та адаптації до змін у зовнішньому середовищі. Розуміння цих фінансових типів та їхніх характеристик є ключовим для формування стратегії, яка дозволить забезпечити стабільний розвиток та конкурентоспроможність підприємства.

На типи фінансової стійкості підприємства впливають численні фактори, серед яких можна виділити:

- *майновий потенціал підприємства* - наявність та якість активів, що забезпечують його функціонування і розвиток;

- *професіоналізм персоналу* - рівень кваліфікації та досвіду працівників, що безпосередньо впливає на ефективність управлінських рішень і операцій;

- *попит на продукцію* - рівень попиту на продукцію або послуги підприємства, який визначає його доходність і можливості для розвитку;

- *фінансова дисципліна* - здатність підприємства ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами, контролювати витрати та забезпечувати своєчасні платежі;

- *економічна ситуація в країні* - загальний економічний стан, включаючи інфляцію, ставлення до бізнесу, політичну стабільність, що може впливати на фінансову діяльність підприємства.

Також, на тип фінансової стійкості підприємства впливають різноманітні параметри, які представлені на рисунку 1.3.

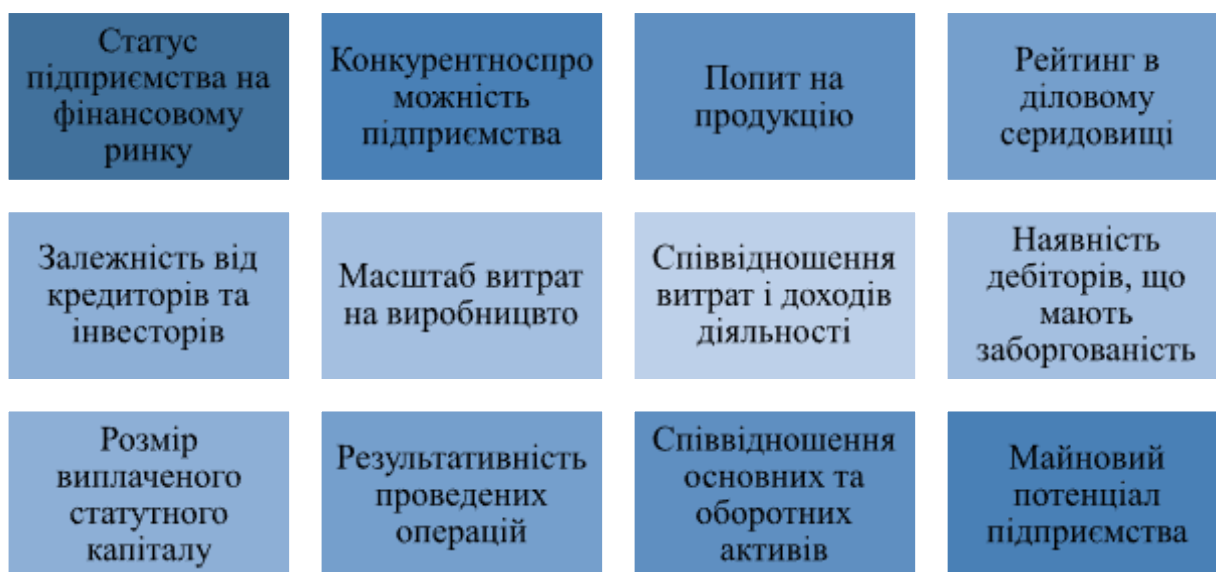

Рис. 1.3. Параметри визначення типу фінансової стійкості підприємства

Джерело: [4]

Отже, фінансова стійкість підприємства визначається на основі даних бухгалтерської (фінансової) звітності, а також може бути доповнена іншою документацією, що відображає діяльність підприємства. Аналіз фінансової стійкості передбачає оцінку різних показників, таких як ліквідність, платоспроможність, рентабельність та фінансова незалежність. Ці показники допомагають виявити сильні та слабкі сторони фінансового стану підприємства, а також спрогнозувати його здатність виконувати зобов'язання перед кредиторами та забезпечувати стабільний розвиток у майбутньому. Таким чином, систематичний підхід до аналізу фінансової стійкості дозволяє керівництву підприємства приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Фінансова стійкість підприємства також розглядається як здатність адаптуватися до змін у макроекономічному середовищі, зберігаючи при цьому стійку позицію на ринку. Це особливо важливо в умовах економічної нестабільності, коли підприємству необхідно знаходити способи збереження своїх конкурентних переваг, незважаючи на вплив негативних зовнішніх

чинників. Підприємства з високим рівнем фінансової стійкості демонструють здатність ефективно управляти своїми зобов'язаннями, оперативно реагувати на зміни у фінансових умовах, що дозволяє їм бути більш захищеними від кризових явищ на ринку [5].

Крім цього, фінансова стійкість підприємства тісно пов'язана з його стратегією розвитку, яка передбачає як короткострокові, так і довгострокові перспективи. Важливим аспектом є формування резервів для подолання можливих ризиків, що можуть негативно вплинути на діяльність підприємства. Такі резерви можуть включати грошові кошти, непередбачувані витрати або оборотні активи, які допомагають підприємству підтримувати стабільність навіть за несприятливих економічних умов.

Успішне забезпечення фінансової стійкості залежить від ефективного управління як внутрішніми, так і зовнішніми ризиками. Внутрішніми факторами, які можуть впливати на фінансову стійкість, є ефективність процесів управління, контроль за витратами, ефективне використання активів та забезпечення рентабельності. Зовнішніми факторами можуть виступати ринкові умови, стан економіки країни, політична ситуація та рівень розвитку кредитно-фінансової системи [6]. Дотримання фінансової стійкості є ключовим аспектом успішної діяльності підприємства, оскільки воно сприяє підвищенню його інвестиційної привабливості та зміцненню довіри з боку партнерів і кредиторів. Базуючись на вищезазначених аспектах, можна стверджувати, що фінансова стійкість також відіграє важливу роль у забезпеченні довгострокового зростання та розширення ринкових позицій підприємства. Більш детальний огляд факторів впливу на фінансову стійкість зображено на рисунку 1.4.

Фінансова стійкість - це складне поняття, на яке впливають різні фінансово-економічні процеси. Його визначають як стан фінансових ресурсів, ефективність їх розміщення і використання на підприємстві, що гарантує розвиток виробництва продукції або інших сфер діяльності за рахунок підвищення прибутку, збільшенні активів при збереженні плато- і

кредитоспроможності. [23]

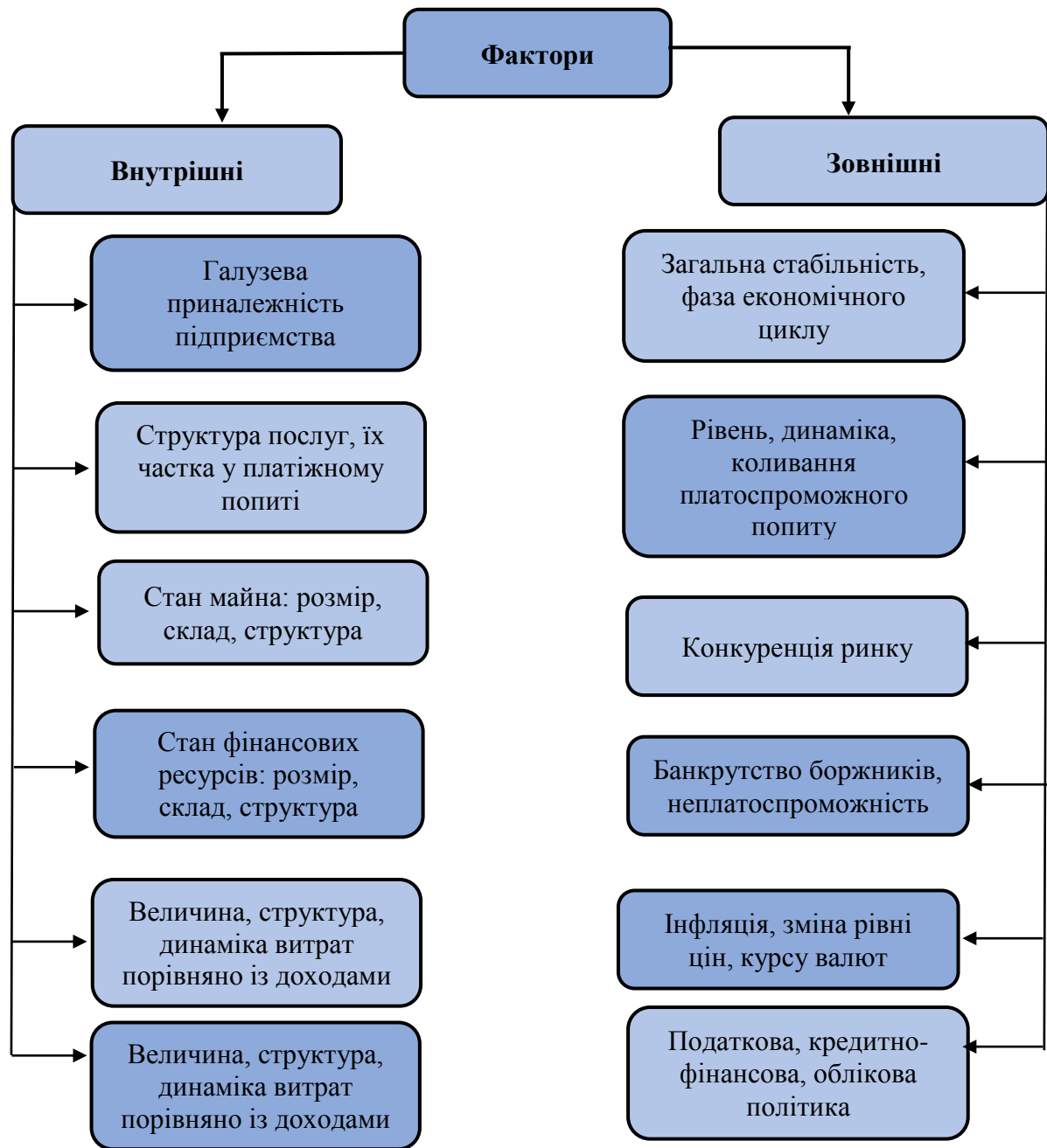

Рис. 1.4. Основні фактори, що впливають на рівень фінансової стійкості підприємства.

Життєздатність підприємства на конкурентному ринку залежить від його стійкості, на які впливають як внутрішні, так і зовнішні чинники. Серед основних причин можна виділити:

- виробництво конкурентоспроможних товарів і послуг, що

відповідають попиту;

- зміцнення позицій на ринку;
- високий рівень матеріально-технічного оснащення та впровадження

інноваційних технологій;

- встановлення стабільних економічних зв'язків з партнерами;
- підтримка стабільного ритму грошового обігу;
- ефективність виконання господарських та фінансових операцій;
- мінімізація ризиків у виробничій та фінансовій діяльності.

Цей різноманітний набір чинників визначає комплекс аспектів стійкості підприємства, таких як загальні, цінові, фінансові, а також внутрішні та зовнішні аспекти.

Ознаки фінансової стійкості зображено на рисунку 1.5.

Отже, для забезпечення стійкості підприємства потрібно враховувати численні фактори і постійно проводити моніторинг як внутрішніх, так і зовнішніх умов, які можуть вплинути на його діяльність у довгостроковій перспективі. Такий комплексний підхід дозволяє підприємству не лише

підтримувати поточну стабільність, але й формувати міцну основу для майбутнього розвитку.

1.2 Методи оцінки фінансового стану підприємства

З метою комплексного аналізу фінансового стану підприємства застосовується низка методів, кожен з яких дозволяє оцінити різні аспекти фінансової діяльності. Основні методи аналізу фінансової звітності, такі як горизонтальний, вертикальний, трендовий, порівняльний та факторний аналізи, а також графічний, табличний та коефіцієнтний підходи, які представлені на рисунку 1.6.

Рис. 1.6 Основні методи оцінки фінансового стану підприємства.

Оцінка фінансового стану підприємства є одним із ключових етапів

аналізу його діяльності, адже саме фінансові показники відображають рівень стабільності, платоспроможності та можливості для подальшого розвитку підприємства. Для цього застосовується комплекс методів, які дозволяють отримати об'єктивну картину про фінансову ситуацію, виявити слабкі сторони та визначити напрямки для покращення.

Існує безліч класифікацій методів та прийомів економічного аналізу [6], які базуються на різних ознаках. Найбільш поширеним у науковій літературі є підхід до поділу методів та прийомів за ступенем їхньої формалізованості, тобто можливістю описати їх за допомогою певних процедур, зокрема математичних.

Найпоширенішими методами оцінки є аналіз фінансової звітності, коефіцієнтний аналіз, а також інші спеціалізовані методи, які забезпечують детальний аналіз показників фінансової діяльності та допомагають приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за допомогою різноманітних методів та прийомів, які дозволяють глибше зрозуміти фінансову стабільність, платоспроможність та ефективність діяльності компанії. У практиці фінансового аналізу використовуються кілька основних підходів до аналізу фінансової звітності:

- *горизонтальний аналіз* полягає в порівнянні кожної статті фінансової звітності з попереднім періодом для виявлення динаміки показників, а також аналізу змін у структурі цих показників;

- *вертикальний (структурний) аналіз* дозволяє визначити структуру фінансових показників і встановити вплив кожної статті фінансової звітності на кінцеві результати діяльності підприємства;

- *трендовий аналіз* здійснюється шляхом порівняння кожного елемента звітності з даними за кілька попередніх періодів для визначення основних тенденцій зміни показників;

- *порівняльний аналіз* може бути внутрішньогосподарським

(порівняння показників структурних підрозділів підприємства) або міжгалузевим (зіставлення показників підприємства з конкурентами чи середньогалузевими значеннями);

- *факторний аналіз* передбачає визначення впливу окремих факторів (статей звітності) на досліджуваний результативний показник.

Методика аналізу фінансового стану включає в себе графічний, табличний та коефіцієнтний підходи.

✓ Графічний метод дозволяє візуально оцінити фінансовий стан як підприємства загалом, так і окремих об'єктів фінансового аналізу.

✓ Табличний метод передбачає складання порівняльних таблиць для виявлення абсолютних і відносних (у відсотках) відхилень основних показників звітності, а також їхніх змін за кілька років.

✓ Коефіцієнтний метод полягає у визначенні фінансових пропорцій між різними статтями бухгалтерської звітності. Перевагою цього методу є простота розрахунків і оцінки, що дозволяє порівнювати отримані коефіцієнти з:

- загальноприйнятими «нормами» для оцінки рівня ризику та прогнозування ймовірності банкрутства;
- аналогічними показниками інших підприємств для виявлення сильних і слабких сторін підприємства;
- аналогічними даними за попередні роки для визначення тенденцій покращення чи погіршення фінансового стану.

Вибір методів аналізу фінансового стану підприємства повинен враховувати специфіку діяльності компанії, її галузеву приналежність та цілі фінансового аналізу. Так, для підприємств, що працюють у стабільній галузі з незначними змінами в ринковому середовищі, доцільно зосередитися на трендовому аналізі, який зображено на рисунку 1.7 [10].

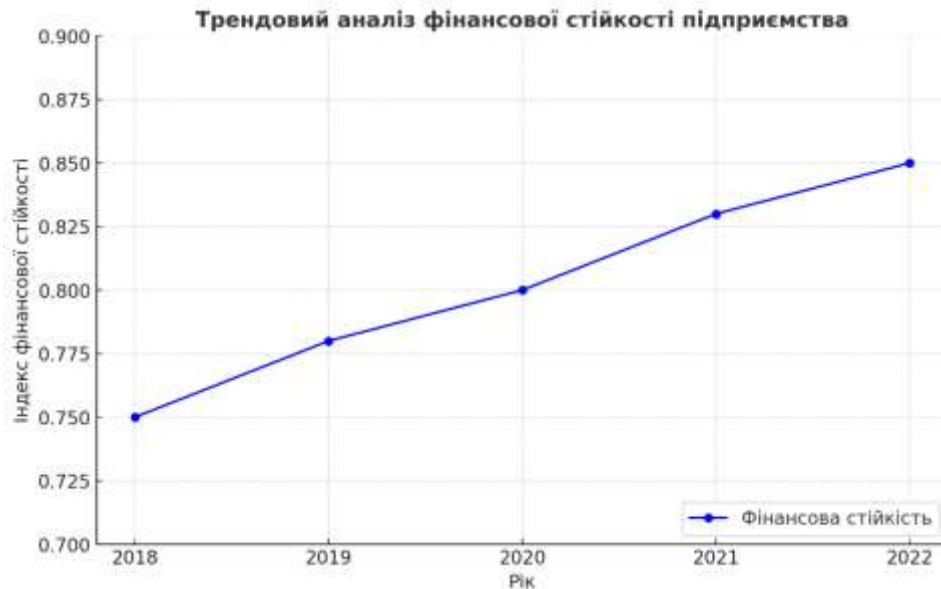

Рис.1.7. Трендовий аналіз фінансової стійкості підприємства

Цей метод дозволяє визначити довгострокові тенденції, що допомагають оцінити фінансову стійкість і можливості для розвитку в умовах стабільного попиту.

Для компаній, що діють у швидкозростаючих або конкурентних секторах, рекомендується застосовувати *порівняльний аналіз*, який має вигляд детального аналізу ключових фінансових показників у динаміці, порівнюючи їх як із середньогалузевими значеннями, так і з показниками основних конкурентів (рис. 1.8.) [10].

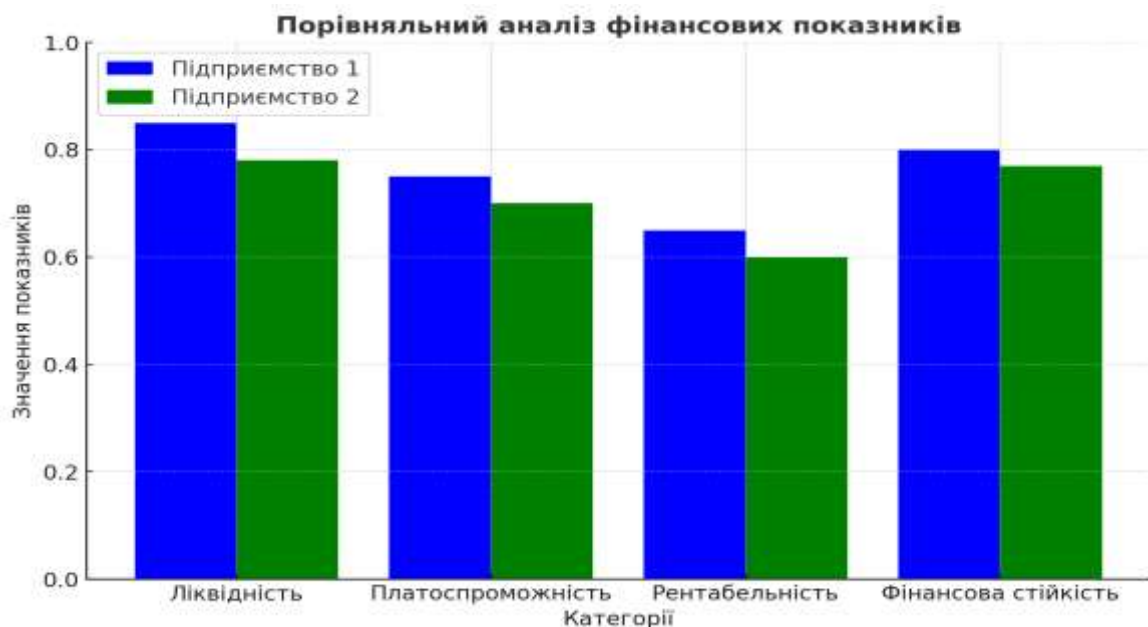

Рис. 1.8. Порівняльний аналіз фінансової стійкості

Він забезпечує можливість оцінки позицій підприємства відносно конкурентів або середньогалузевих показників, що дозволяє швидко реагувати на зміни ринкових умов і виявляти потенційні загрози. Порівняльний аналіз також дає змогу визначити конкурентні переваги, на яких компанія може зосередитись, щоб посилити свої позиції на ринку.

Крім того, для підприємств із високою часткою боргового капіталу доцільно зосередитись на *коефіцієнтному аналізі*. Він дозволяє оцінити рівень заборгованості, платоспроможність і можливість своєчасного виконання зобов'язань, що є особливо важливим для запобігання ризику банкрутства.

Основою та інформаційною базою для оцінки фінансової стійкості підприємства є такі дані :

- бухгалтерський баланс (форма № 1);
- звіт про фінансові результати (форма № 2).

Основні джерела інформації які використовуються для подальшого аналізу зображені на рисунку 1.9 [9].

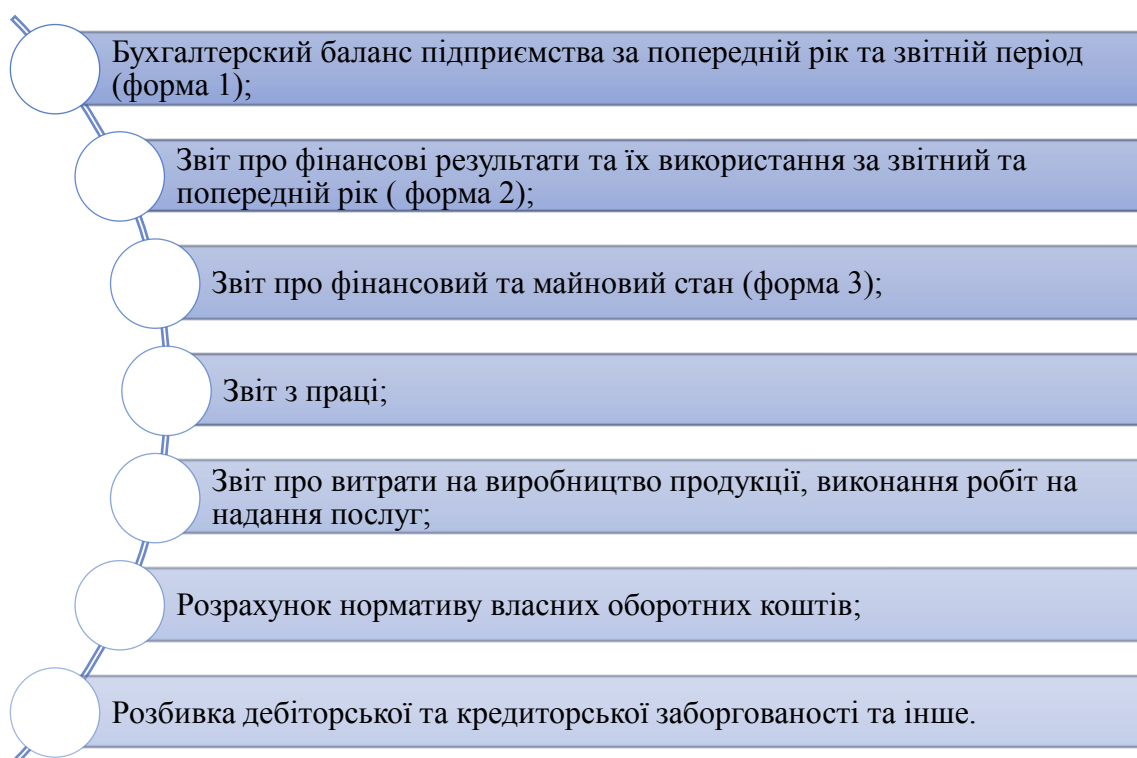

Рис.

1.9. Джерела інформації для аналізу фінансової стійкості підприємства

За доступністю, інформація для аналізу фінансового стану поділяється

на відкриту та закриту. Загальнодоступною вважається інформація з бухгалтерської та статистичної звітності. [10]

Кожне підприємство встановлює власні планові показники, норми, стандарти, еталони, ціни та ліміти, а також систему оцінки й контролю фінансової діяльності. Таку інформацію зазвичай відносять до комерційної таємниці або "ноу-хау", і вона може бути захищена законодавством України. Керівник підприємства визначає перелік конфіденційної інформації.

Показники бухгалтерського балансу та звітності взаємопов'язані, їх значення залежать від достовірності даних та дати звіту, що забезпечує оперативність і точність оцінки фінансового стану підприємства. Баланс, який складається з активу і пасиву, демонструє розподіл активів і зобов'язань у певний період і джерела фінансування цих активів.

Форма та структура бухгалтерського балансу значною мірою визначають якість і достовірність аналізу фінансової стійкості підприємства. Однак принципи формування статей балансу не мають чітко визначених стандартів. Досліджуючи різні форми балансу, пропонується об'єднання залишків рахунків у балансі за принципом суттєвості. [11]

Якщо метою балансу є створення інформаційної основи для аналізу фінансового стану підприємства і його стійкості, то поточна форма балансу не повною мірою забезпечує досягнення цієї мети.

Звіт про фінансові результати відображає ефективність діяльності підприємства за певний період. На відміну від балансу, що показує фінансовий стан на конкретну дату, звіт про прибутки і збитки дає уявлення про результати за певний проміжок часу (квартал, півріччя, 9 місяців, рік). Він включає доходи від реалізації, інші операційні доходи, фінансові результати від операційної діяльності, доходи від пайової участі, інші доходи, фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування, а також надзвичайні доходи чи витрати і чистий прибуток або збиток.

Фінансова звітність задовольняє інформаційні потреби зацікавлених сторін для:

- купівлі, продажу та володіння цінними паперами;
- участі в капіталі компанії;
- оцінки якості управління;
- визначення здатності компанії виконувати зобов'язання;
- забезпечення виконання зобов'язань;
- визначення розміру дивідендів;
- регулювання діяльності компанії та інших рішень.

Звітність має відповідати потребам користувачів, які не можуть замовити звіти, адаптовані до їхніх специфічних інформаційних запитів.

Аналіз фінансового стану підприємства є не лише інструментом управління для самої компанії, але й відіграє важливу роль для зовнішніх зацікавлених осіб, таких як інвестори, кредитори, державні установи та потенційні партнери. Для кожної з цих груп корисні різні аспекти аналізу. Інвестори, наприклад, надають перевагу показникам прибутковості та рентабельності, які дають можливість оцінити перспективи інвестування та розміри потенційних дивідендів. Кредиторам важливіші показники ліквідності та платоспроможності, що вказують на здатність підприємства обслуговувати борги.

Для отримання об'єктивної оцінки фінансового стану часто застосовується *комплексний підхід*, який передбачає використання кількох методів одночасно. Це дозволяє комбінувати кількісні та якісні показники і створює більш повну картину фінансової стабільності. Наприклад, результати горизонтального та вертикального аналізів можуть бути доповнені коефіцієнтним підходом, що дозволяє краще зрозуміти, як загальний стан, так і специфічні фінансові показники компанії.

У сучасних умовах зростає необхідність у *цифрових інструментах для автоматизації процесу фінансового аналізу*. Використання фінансових програм і систем дозволяє швидше обробляти великі обсяги даних і генерувати звіти з високою точністю, що зменшує ймовірність помилок та покращує прозорість. Сучасні інформаційні системи для фінансового обліку

надають можливість швидко здійснювати порівняльний та трендовий аналіз, а також автоматично розраховувати необхідні фінансові коефіцієнти. Автоматизація дозволяє керівникам зосередитися на стратегічних питаннях, оскільки основна частина рутинного фінансового аналізу може бути виконана за допомогою програмного забезпечення.

Окремі групи коефіцієнтів, такі як коефіцієнти ліквідності, рентабельності, ділової активності, широко використовуються в різних галузях і дозволяють порівняти поточну діяльність компанії з середньогалузевими показниками.

Корисний для визначення впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на ключові фінансові показники факторний метод, який дозволяє виявити залежність підприємства від ринкових та економічних змін, а також дає можливість прогнозувати його стійкість до різних ризиків.

Крім традиційних методів аналізу фінансового стану, важливою складовою є методи прогнозування. Вони дозволяють оцінити ймовірні наслідки управлінських рішень і передбачити можливі зміни у фінансовому стані підприємства. Наприклад, застосування сценарного та регресійного аналізів допомагає спрогнозувати результати в умовах економічної нестабільності або при зміні зовнішніх факторів.

Такі рекомендації підкреслюють значення комплексного та адаптивного підходу до аналізу фінансового стану підприємства, що враховує специфіку його діяльності, потреби користувачів інформації та можливості сучасних інформаційних технологій.

Фінансовий аналіз надає керівництву компанії можливість оцінити її поточний стан та фінансову стабільність, що є важливим для стратегічного планування та управління ризиками. Інвестори, у свою чергу, отримують інформацію, яка допомагає їм приймати обґрунтовані рішення про інвестування в компанію, обираючи оптимальні суми й терміни для вкладень. Завдяки спрощенню фінансової звітності та стандартизованим підходам до аналізу з'являється можливість порівнювати компанії різних розмірів та

галузей, що також сприяє підвищенню прозорості на ринку. Окрім цього, фінансовий аналіз дозволяє прогнозувати майбутні тенденції та розвиток компанії, що допомагає у визначенні стратегічних цілей та адаптації до змін на ринку [11]. Однак слід зазначити, що фінансовий аналіз має певні обмеження. Він базується на поточних ринкових умовах та минулих фінансових даних, що не завжди відображає можливі зміни в майбутньому. Неточні або хибні дані можуть спотворити результати аналізу, а відмінності в обліковій політиці різних компаній ускладнюють порівняння. Компанії, що працюють у динамічному ринковому середовищі, можуть зазнавати змін, через що їхні попередні показники не обов'язково будуть індикатором стабільного майбутнього. Також аналіз часто ігнорує нематеріальні активи та вплив інфляції, зосереджуючись на грошових аспектах, що обмежує його точність.

Загалом, фінансовий аналіз є важливим інструментом для оцінки фінансового стану компанії, який допомагає приймати управлінські рішення, планувати майбутню діяльність та залучати інвестиції.

1.3. Цілі та завдання оцінки фінансової стійкості

Фінансовий аналіз дозволяє оцінити ключові показники ефективності підприємства, приймати обґрунтовані рішення, виявляти сильні та слабкі сторони, планувати розвиток, ефективно взаємодіяти зі зацікавленими сторонами та забезпечувати дотримання нормативних та корпоративних вимог [15]. Постійний аналіз фінансових даних надає чітке уявлення про рентабельність, ліквідність, платоспроможність та ефективність діяльності, що дозволяє зважено оцінювати інвестиційні можливості, управляти ризиками та оптимізувати ресурси.

Три основні цілі аналізу фінансової стійкості підприємства зображенні на рисунку 1.10.

Рис. 1.10. Основні цілі аналізу фінансової стійкості підприємства.

Виходячи з основних цілей та завдань оцінки фінансової стійкості, загальним положенням є створення умов для досягнення довгострокової стабільності підприємства та забезпечення його здатності реагувати на зміни ринкового середовища. Такий підхід передбачає виявлення факторів, що сприяють або, навпаки, загрожують фінансовій стійкості, з метою своєчасного прийняття рішень для посилення позицій підприємства. Оцінка фінансової стійкості також сприяє постановці реалістичних цілей, розробці ефективних стратегій та забезпеченню прозорості у взаєминах із зацікавленими сторонами.

Крім того, аналіз фінансових показників допомагає дотримуватися стандартів бухгалтерського обліку, вимог законодавства та стандартів звітності, що підтримує етичні принципи ведення фінансової діяльності [12]. В результаті підприємство отримує комплексну картину своєї фінансової стійкості, яка стає основою для прийняття стратегічних рішень щодо розвитку, зростання та мінімізації можливих ризиків.

Завдяки оцінці фінансової стійкості підприємство може краще прогнозувати можливі зміни в економічному середовищі та адаптуватися до них. Це дозволяє не лише визначити поточний стан фінансів, а й спрогнозувати майбутні виклики та можливості. Аналіз також допомагає оптимізувати використання активів, ефективніше управляти борговими

зобов'язаннями та збалансувати потоки коштів, що є основою для підтримання стабільності навіть у складних ринкових умовах.

Також, до основних цілей оцінки фінансової стійкості можна віднести забезпечення належного рівня капіталізації, збереження ліквідності та розробку стратегій, спрямованих на зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Важливе місце також займає моніторинг змін у структурі капіталу та джерелах його залучення, а також аналіз оборотності активів та коефіцієнтів рентабельності. Такі кроки дозволяють своєчасно оцінювати фінансові ризики та ухвалювати управлінські рішення, спрямовані на підвищення загальної стійкості підприємства [14].

Особливу роль в аналізі відіграють аналітичні інструменти, зокрема, горизонтальний та вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз і аналіз трендів. Застосування цих інструментів дає змогу підприємству більш точно оцінювати свою фінансову стійкість, відстежувати динаміку змін та адаптувати стратегії відповідно до поточних потреб.

Важливим аспектом є врахування впливу оцінки фінансової стійкості на операційну діяльність. Підприємство має можливість оптимізувати управління оборотним капіталом, прискорювати обіг грошових коштів та покращувати фінансову гнучкість. Це не тільки забезпечує підвищення операційної ефективності, а й сприяє збереженню та збільшенню прибутковості.

Ще однією важливою метою є забезпечення інформаційної прозорості для акціонерів та потенційних інвесторів, що підвищує рівень довіри до підприємства. Оцінка фінансової стійкості стає інструментом для залучення нових інвестицій, що позитивно впливає на конкурентоспроможність компанії та її можливості розширювати ринки збуту.

Крім того, оцінка фінансової стійкості допомагає підприємству готуватися до непередбачуваних змін у зовнішньому середовищі та вчасно реагувати на них. Це дозволяє не лише підтримувати поточну стабільність, а й забезпечувати довгострокову стійкість, навіть у складних економічних

умовах. Завдяки ефективному управлінню борговими зобов'язаннями та оптимізації активів підприємство має змогу мінімізувати фінансові ризики та зміцнити свої позиції на ринку.

Це також дозволяє підприємству спрогнозувати майбутні фінансові труднощі та можливості, що виникають через зміни у зовнішньому середовищі. Підприємство, яке систематично оцінює свою фінансову стійкість, здатне вчасно реагувати на економічні та фінансові виклики, що дозволяє йому зберігати стабільність навіть у несприятливих умовах. Аналіз фінансової стійкості дає можливість більш точно планувати використання внутрішніх ресурсів, проводити глибоку оцінку ризиків і спрогнозувати оптимальні стратегії для досягнення короткострокових та довгострокових цілей.

Оцінка також дає змогу підприємству краще розуміти структуру своїх витрат, доходів та активів, що допомагає в ефективному використанні ресурсів. Наприклад, оцінка ліквідності дозволяє зрозуміти, чи достатньо підприємству готівкових коштів для покриття короткострокових зобов'язань, а аналіз рентабельності показує, наскільки ефективно компанія використовує свої активи для генерації прибутку. Таким чином, оцінка фінансової стійкості є основою для ухвалення ефективних управлінських рішень, які забезпечують стабільне функціонування підприємства навіть в умовах фінансових криз чи змін на ринку [14].

Висновки до першого розділу

1. Дослідження щодо сутності фінансової стійкості підприємства довели, що вона є важливою частиною стратегічного управління, яка дозволяє підприємству підвищувати фінансову незалежність, зміцнювати конкурентні позиції, а також забезпечувати довгостроковий розвиток та

стабільне функціонування в умовах мінливого ринкового середовища. За допомогою аналізу фінансового стану підприємства можливо не лише визначити поточну ситуацію, а й спрогнозувати можливі ризики та кризові явища. Це є важливим для управлінців, оскільки дає змогу вжити профілактичні заходи для збереження фінансової стабільності і підвищення ефективності підприємства в умовах змінюваного економічного середовища.

2. Оцінка фінансового стану підприємства є ключовою для стратегічного управління та забезпечення фінансової стабільності компанії. На основі аналізу фінансових показників можна виявити слабкі та сильні сторони підприємства, що дає можливість своєчасно реагувати на потенційні фінансові ризики та розробляти ефективні стратегії для подолання кризових ситуацій.

3. Різноманіття методів аналізу фінансового стану підприємства дає змогу отримати комплексну та об'єктивну картину. Застосування методів, таких як коефіцієнтний аналіз, факторний аналіз, порівняльний аналіз та графічні інструменти, дозволяє не лише оцінити поточну ситуацію, а й передбачити потенційні зміни у фінансовому становищі підприємства. Вибір конкретного методу залежить від типу підприємства, галузі та цілей аналізу.

4. Коефіцієнтний метод є одним із найбільш поширених і доступних способів для оцінки фінансової стабільності підприємства. Він дозволяє оцінити ліквідність, платоспроможність, боргове навантаження та інші важливі фінансові показники. Однак для більш глибокої оцінки необхідно використовувати комбінований підхід, поєднуючи різні методи аналізу.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно–економічна характеристика діяльності підприємства та його потенціалу

Товариство з обмеженою відповідальністю «ДВК», що розташоване у Синельниківському районі Дніпропетровської області, є середнім за розмірами аграрним підприємством, яке було створено у 2007 році. Його місцезнаходження – село Славгород, що забезпечує підприємству зручну транспортну доступність завдяки наявності залізничної станції, елеватора та відносно невеликої відстані до обласного центру – міста Дніпро (70 км).

Підприємство має широкий спектр видів діяльності, зокрема вирощування технічних, зернових і багаторічних культур, переробку олійних культур, надання транспортних послуг і оренду матеріальних активів. Важливу роль у господарстві відіграють природно-кліматичні фактори, які визначають умови вирощування основних культур.

Організаційно-правова форма підприємства – товариство з обмеженою відповідальністю, що є оптимальною для середніх і великих аграрних господарств. Структура управління підприємством представлена лінійно-функціональною системою, яка забезпечує ефективну координацію діяльності всіх підрозділів. Зведену інформацію про всі розглянуті елементи управління представлено на рисунку 2.1.

Характеризуючи організаційну складову можна виділити наступні елементи: очолює товариство директор, в підпорядкуванні якого є керівники нижчих рівнів, що дозволяє керівнику зосередитися на загальному контролі і стратегічному управлінні. Функціональний рівень в товаристві формують такі головні спеціалісти як головний бухгалтер, агроном, інженер, економіст.

Оскільки аграрне підприємство за статутною діяльністю спеціалізується на вирощуванні продукції галузі рослинництва, в агрономічній службі є також посада агронома-насінневода. Виробничий пласт прийняття і виконання управлінських рішень виконують два бригадири рільничих бригад.

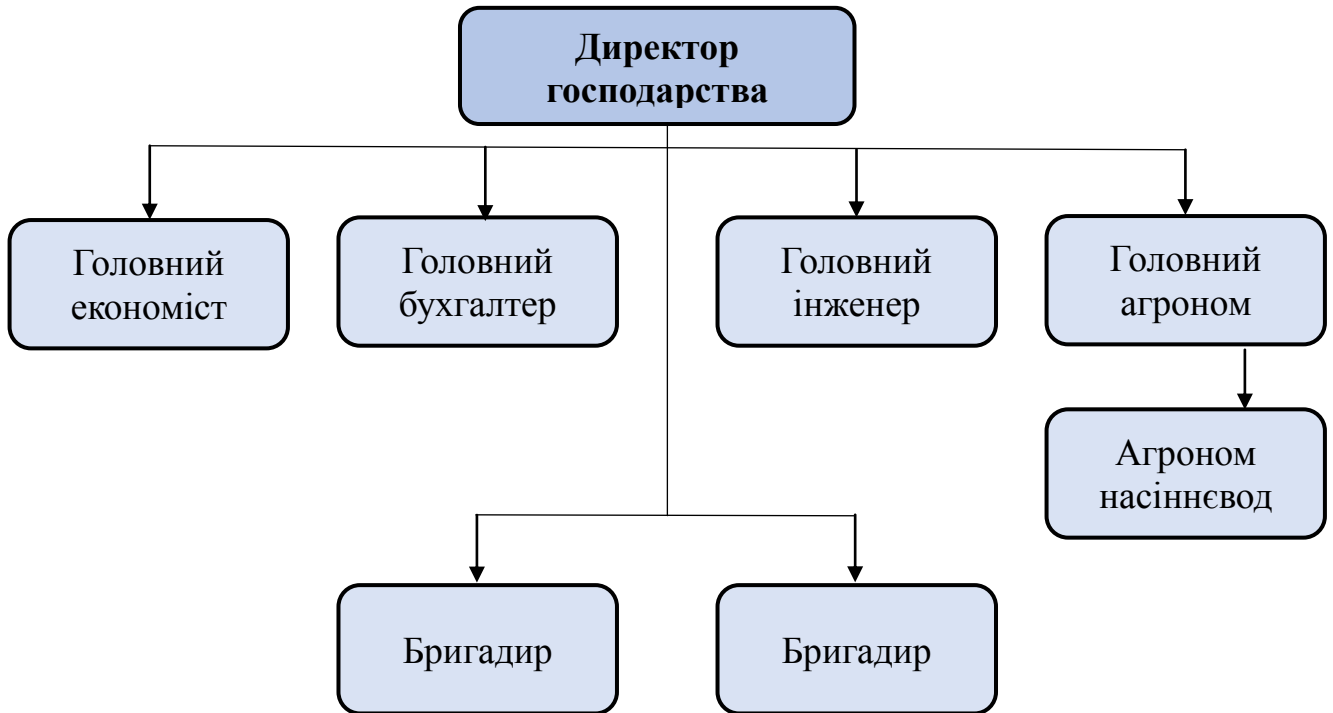

Рис. 2.1 Структура управління ТОВ «ДВК»

Аграрні підприємства потребують ефективного управління земельними, трудовими та матеріальними ресурсами для виготовлення продукції. Успішне функціонування підприємства залежить від оптимального використання наявних ресурсів і постійного їх оновлення. Ефективність виробництва безпосередньо пов'язана з рівнем забезпеченості земельними ресурсами, необхідною чисельністю кваліфікованого трудового персоналу, а також технічним станом матеріальних засобів.

Обґрунтоване управління земельними ресурсами забезпечує їх максимальне використання, що впливає на обсяги виробництва та якість продукції. Трудові ресурси є ключовими для реалізації виробничих процесів, де важливими є не лише чисельність, а й професійний рівень працівників. Матеріальні ресурси, зокрема техніка та обладнання, потребують

регулярного оновлення для підтримки високих стандартів виробництва та зменшення витрат на поточний на капітальний ремонт.

Перейдемо до економічної характеристики підприємства, а також оцінимо стан матеріальних ресурсів підприємства та їх ефективність. У складі земельних угідь аграрного підприємства значну частину займають сільськогосподарські угіддя, зокрема рілля (табл. 2.1.). Метою є виявлення основних проблем і можливостей для покращення управління ресурсами, що сприятиме підвищенню загальної ефективності підприємства.

Таблиця 2.1

Склад і структура земельних ресурсів

Показник	2021		2022		2023		2023 у % до 2021
	га	%	га	%	га	%	
Земельна площа – всього	2523,0	100,0	2523,0	100,0	2523,0	100,0	100,0
в т.ч. с.-г. угіддя	2523,0	100,0	2523,0	100,0	2523,0	100,0	100,0
з них: рілля	2523,0	100,0	2523,0	100,0	2523,0	100,0	100,0
Посівна площа підприємства	1999,4	79,25	1433,84	56,83	2047,44	81,15	102,4
Коефіцієнт сільськогосподарського освоєння	1,00	x	1,00	x	1,00	x	100,0
Коефіцієнт розораності	1,00	x	1,00	x	1,00	x	100,0
Коефіцієнт використання ріллі	0,79	x	0,57	x	0,81	x	102,4
Середньорічна чисельність персоналу, осіб	45	x	45	x	46	x	102,2
Припадає на одного робітника: ріллі	56,1	x	56,1	x	54,8	x	97,8

На основі наведених даних в таблиці 2.1. можемо стверджувати, що аграрне підприємство стабільно використовує земельні ресурси, що підтверджується коефіцієнтами освоєння та розораності, які залишаються незмінними протягом трьох років. Загальна площа земельних угідь не змінилася, при цьому посівна площа коливається залежно від року: у 2021 році вона становила 1999,4 га, у 2022 році зменшилась до 1433,84 га, а у 2023 році знову збільшилась до 2047,44 га. Коефіцієнт використання ріллі також показує варіативність, зростаючи до 0,81 у 2023 році. Система виробництва

на підприємстві спрямована на вирощування різноманітних культур, що визначає спеціалізацію господарства та його адаптацію до змінних умов.

Після висновків про використання ресурсів підприємства та їх вплив на загальну ефективність виробництва, можна перейти до аналізу структури товарної продукції підприємства. Це допоможе краще зрозуміти, які види продукції мають найбільший вплив на фінансові результати та як зміни в структурі виробництва впливають на загальну ефективність.

Для цього скористуємось графічним методом представлення інформації для аналізу рисунок 2.2.

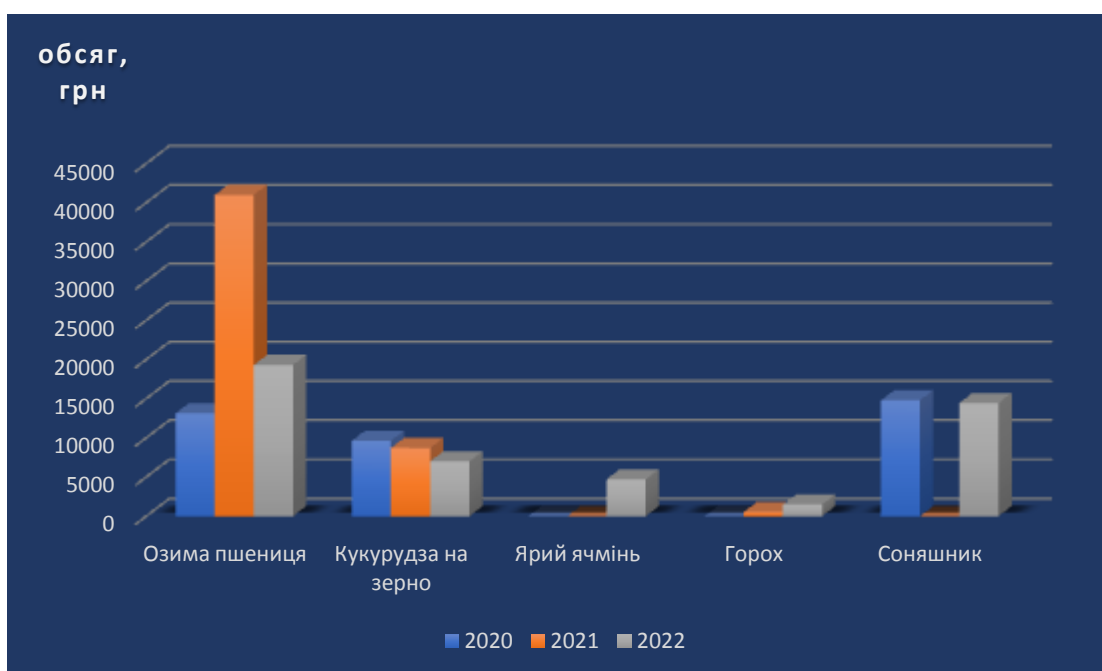

Рис. 2.2. Обсяг товарної продукції у динаміці

Аналіз структури товарної продукції представлений на рис. 2.2 демонструє загальне зростання у 2022 році проти 2020 року лише озимої пшениці. Проте, у 2022 році підприємство почало виробляти ярий ячмінь та горох, які у сукупності склали 13,2% загального обсягу товарної продукції. Це свідчить про диверсифікацію виробництва та спроби підприємства освоїти нові ринки. В цілому, дослідження щодо структури товарної продукції свідчить, що підприємство успішно адаптується до змін на ринку

та використовує можливості для диверсифікації виробництва, що сприяє зростанню його загальної ефективності та фінансової стабільності.

Формування спеціалізації в підприємстві значною мірою визначається керівництвом, адже їхнє стратегічне бачення та бізнес-орієнтири є ключовими факторами у цьому процесі. Реалізація цих напрямків залежить від людей, які працюють в організації. Справді, у сучасних умовах аграрного бізнесу гостро постає питання забезпечення кадрових ресурсів у виробничих сферах, де залучено інтелектуальні ресурси. Від рівня кваліфікації персоналу напряму залежить розвиток і продуктивність підприємства.

Детальний аналіз кадрових ресурсів та їх забезпеченості на підприємстві представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Рівень використання трудових ресурсів

Показник	2021	2022	2023	2023 у % до 2021
Середньорічна кількість робітників, осіб	45	45	46	102,2
Фактичні витрати праці, тис. люд.-год.	85,25	86,19	88,43	103,7
Фактично відпрацьовано одним працівником протягом року, люд.-год.	1894,5	1915,3	1922,4	101,5
Річний запас робочого часу, тис. люд.-год.	86,63	86,63	88,55	102,2
Коефіцієнт використання робочого часу	0,98	0,99	1,0	102,0
Трудозабезпеченість га 100 га с/г угідь	1,78	1,78	1,82	102,2

В ТОВ «ДВК» Синельниківського району час, який кожен працівник витрачає на виконання своїх професійних обов'язків, оптимально розподілений. Коефіцієнт використання робочого часу становить 1, що свідчить про ефективність управління працею в товаристві. Додатково,

збільшення кількості працівників на 2,2% (1 робітник) є позитивним показником. Забезпеченість сільськогосподарськими угіддями залишилася стабільною протягом досліджуваного періоду, складаючи біля 2-х робітників на 100 га.

Для оцінки ефективності використання виробничого капіталу на підприємстві було розглянуто основні показники, що відображають стан та динаміку капіталу. До них належать середньорічна вартість основних та оборотних засобів, виручка від реалізації продукції, фондозабезпеченість, фондоозброєність, фондівіддача, фондомісткість, коефіцієнт обороту оборотного капіталу, тривалість одного обороту оборотного капіталу та норма прибутку. Ці показники дозволяють оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для досягнення фінансових результатів (табл. 2.3).

Показники ефективності використання виробничого капіталу є ключовими для оцінки фінансового здоров'я та продуктивності підприємства. Зростання або зниження вартості основних і оборотних засобів, а також ефективність їх використання, суттєво впливають на загальну рентабельність та стійкість підприємства на ринку. Аналіз цих показників допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування в нове обладнання, оптимізації виробничих процесів та управління фінансовими ресурсами.

Моніторинг тривалості одного обороту оборотного капіталу та норми прибутку дозволяє підприємству швидко реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, що необхідно для підтримання конкурентоспроможності та забезпечення довгострокового зростання. Розуміння факторів, що впливають на фондозабезпеченість і фондоозброєність, дозволяє оптимізувати структуру капіталу та підвищити ефективність його використання. Комплексний підхід до аналізу та

управління виробничим капіталом сприяє поліпшенню поточних фінансових результатів і закладає основу для стійкого розвитку підприємства в майбутньому.

Таблиця 2.3

Ефективність використання матеріальних ресурсів підприємства

Показник	2021	2022	2023	2023 у % до 2021
Середньорічна залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	50602,4	42821,6	39463,3	77,99
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	99716,8	123285,2	135229,5	135,61
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	73102,9	84288,4	204411,1	279,62
Середньорічна чисельність працівників, осіб	45,0	45,0	46,0	102,22
Площа сільськогосподарських угідь, га	2523,0	2523,0	2523,0	100,00
Фондозабезпеченість на 100 га, тис. грн.	2005,6	1697,2	1564,1	77,99
Фондоозброєність, тис. грн	1124,5	951,6	857,9	76,29
Фондовіддача, грн.	1,44	1,97	5,18	358,55
Фондомісткість, грн.	0,69	0,51	0,19	27,89
Коефіцієнт обороту оборотного капіталу	0,73	0,68	1,51	206,19
Період одного обороту оборотного капіталу, дні	497,9	533,9	241,5	48,50
Чистий прибуток, тис. грн.	36789,2	-421,5	32679,7	88,83
Норма прибутку (%)	24,47	-0,25	18,71	-5,77 в.п.

Загалом, аналізуючи таблицю 2.3 можна сказати що: за період з 2021 по 2023 рік спостерігається збільшення середньорічної вартості оборотних засобів на 35,65%, а виручка від реалізації продукції зросла в 2,8 рази. Фондовіддача підвищилась на 3,6 рази, а фондомісткість зменшилась на 72,1%, що свідчить про ефективніше використання ресурсів. Проте, незважаючи на позитивні показники ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства, критерій їх економічної ефективності –

норма прибутку – свідчить про погіршення їх використання (норма прибутку у 2023 році проти 2021 року знизилась на 5,77 відсоткових пункти). Головною причиною такого становища є нерівномірні темпи зростання чистого прибутку на підприємстві та вартості виробничого капіталу.

2.2. Оцінка фінансового стану підприємства

Аналіз фінансової звітності діяльності підприємства за останні 3 роки дозволяє оцінити ключові фінансові показники та виявити тенденції розвитку підприємства [15]. Враховуючи важливість фінансової інформації для прийняття управлінських рішень, оцінка таких аспектів, як структура доходів і витрат, зміни в активах і пасивах, а також ефективність використання ресурсів, надає важливу інформацію для подальшого розвитку підприємства. Для детальнішого аналізу використовуються показники прибутковості, ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності. Це дозволяє розкрити вплив економічних факторів на загальні результати діяльності та оцінити ефективність управління фінансами на підприємстві.

Відповідний аналіз включає в себе розгляд таких аспектів, як:

- *Платоспроможність і ліквідність*, що характеризують здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання перед контрагентами та кредиторами. Це важливий показник фінансового здоров'я, який відображає можливість компанії щодо погашення короткострокових та довгострокових зобов'язань.

- *Фінансова стійкість*, яка визначається співвідношенням власного та залученого капіталу, а також можливостями підприємства генерувати доходи, достатні для покриття своїх зобов'язань. Аналіз фінансової стійкості дозволяє оцінити залежність компанії від зовнішніх джерел фінансування та

її спроможність підтримувати необхідний рівень виробництва та реалізації продукції.

- *Ділова активність*, що характеризується обсягом та швидкістю обороту капіталу, обсягом продажів, а також здатністю підприємства генерувати грошові потоки. Аналіз ділової активності дає змогу оцінити ефективність використання ресурсів компанії та її здатність до зростання та розвитку.

- *Рентабельність діяльності*, яка показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для отримання прибутку. Оцінка рентабельності дозволяє виявити сильні та слабкі сторони діяльності компанії, а також визначити потенційні напрями підвищення ефективності виробництва та реалізації продукції.

Таблиця 2.4

Експрес-аналіз ліквідності балансу підприємства

Показники	2021	2022	2023	2023 у % до 2021
Найбільш ліквідні активи (А1)	12058,4	2895,0	1671,0	13,86
Активи, що швидко реалізуються (А2)	14878,2	24396,1	42951,7	288,69
Активи, що реалізуються повільно (А3)	89162,2	103180,5	95364,7	106,96
Активи, що важко реалізуються (А4)	95465,2	89066,9	89958,1	94,23
Баланс	211564,0	219538,5	229945,5	108,69
Негайні пасиви (П1)	25578,5	38689,7	25934,0	101,39
Короткострокові пасиви (П2)	9835,0	15500,0	19958,8	202,94
Довгострокові пасиви (П3)	56609,8	46229,6	32253,8	56,98
Постійні пасиви (П4)	119540,7	119119,2	151798,9	126,99
Баланс	211564,0	219538,5	229945,5	108,69

Першочерговим в проведенні аналізу результатів фінансово-економічної діяльності підприємства є оцінка його ліквідності, яка проводиться за допомогою експрес-діагностики та комплексної діагностики. Експрес-діагностика дозволяє швидко встановити основні проблеми, які є на

підприємстві в розрізі його платоспроможності, а за допомогою комплексної діагностики розкриваються (деталізуються) можливі проблеми в ліквідності підприємства. Для проведення експрес-діагностики ліквідності підприємства скористаємось формою 1 «Баланс», за допомогою якого встановимо відповідність балансу умовам ліквідності підприємства (табл. 2.4 та 2.5).

Таблиця 2.5

Відповідність балансу умовам ліквідності

Умови ліквідності	2021	2022	2023
$A1 >; = П1$	ні	ні	ні
$A2 =; > П2$	так	так	так
$A3 =; > П3$	так	так	так
$A4 < П4$	так	так	так

Проведений аналіз щодо відповідності балансу підприємства умовам його ліквідності свідчать, що протягом 2021-2023 років на підприємстві не виконується перша умова ліквідності балансу, а саме, негайні пасиви підприємства значно перевищують його найбільш ліквідні активи, що говорить про певні проблеми з терміною платоспроможністю підприємства.

Для встановлення основних проблем пов'язаних з ліквідністю підприємства застосуємо комплексну його діагностику ліквідності та платоспроможності використовуючи відносні показники (табл. 2.6) [16].

Проведений аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства за допомогою відносних показників дозволяє стверджувати, що протягом 2022 та 2023 років у підприємства є певні проблеми з абсолютною ліквідністю, яка викликана суттєвим скороченням грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві (у 2023 році їх розмір скоротився на 86,14% проти 2021 року), що пов'язано із збільшенням дебіторської заборгованості на підприємстві в 2,9 рази. Цей факт також доводить і показник проміжної ліквідності, який у 2023 році відповідає нормативу (коефіцієнт термінової ліквідності дорівнює 0,98).

Таблиця 2.6

Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства

Показники	2021	2022	2023	2023 +/- до 2021
Величина власних оборотних засобів	60051,7	34877,2	44065,3	-15986,40
Коефіцієнт покриття	3,28	2,41	3,05	-0,23
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,77	0,51	0,98	0,21
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,34	0,05	0,04	-0,30
Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів	0,20	0,08	0,04	-0,16
Частка оборотних коштів в активах підприємства	0,55	0,59	0,61	0,06
Питома вага запасів в поточних активах, %	76,37	78,82	67,81	-8,56
Питома вага виробничих запасів в поточних активах, %	32,47	17,48	41,06	8,59
Питома вага готової продукції на складах підприємства в поточних активах, %	43,90	61,33	26,75	-17,15
Гроші та їх еквіваленти + поточні фінансові інвестиції	12058,4	2895,0	1671,0	13,86%
Дебіторська заборгованість	14878,2	24396,1	42951,7	288,7%
Поточні активи	116098,8	130471,6	139987,4	120,6%

В цілому слід зазначити, що підприємство є платоспроможним і ліквідним. Проте, йому рекомендується розширити або частково змінити канали реалізації своєї продукції з метою скорочення в майбутньому дебіторської заборгованості.

Важливим аспектом в результатах фінансової діяльності підприємства є дотримання його фінансової стабільності. Адже підприємство не може раціонально та ефективно працювати якщо більша частка його фінансових ресурсів буде складати позиковий капітал.

Аналіз та оцінку фінансової стабільності діяльності підприємства проведемо за допомогою відносних показників, які представлені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз та оцінка фінансової стабільності діяльності підприємства

Показники	2021	2022	2023	2023 +/- до 2021
Коефіцієнт незалежності	0,57	0,54	0,66	0,10
Коефіцієнт загальної заборгованості	0,43	0,46	0,34	-0,10
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,30	1,19	1,94	0,64
Коефіцієнт залежності від довгострокових зобов'язань	0,47	0,39	0,21	-0,26
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,62	0,46	0,41	-0,20
Коефіцієнт інвестування	1,25	1,34	1,69	0,44

Для більш зручного сприйняття інформації та аналізу скористуємося графічним методом.

Рис. 2.3. Оцінка фінансової діяльності підприємства

Проведені дослідження вказують на фінансову стабільність діяльності підприємства протягом усього періоду дослідження. Так, коефіцієнт незалежності підприємства протягом 2021-2023 років відповідав його нормативному значенню ($>0,5$) і мав тенденцію до підвищення. Одночасно позитивним моментом в діяльності підприємства є скорочення загальної

кількості довгострокових зобов'язань, за рахунок яких підприємство оновлювало свої основні засоби (коефіцієнт інвестування в 2023 році проти 2021 року збільшився на 044 склавши у 2023 році 1,69).

Отже, незважаючи на певні проблеми з абсолютною ліквідністю протягом останніх двох років, воно залишається фінансово стабільним, незалежним, плато- та кредитоспроможним.

Ділова активність підприємства є важливим аспектом в результатах фінансової його діяльності. Адже, саме від того як часто одна грошова одиниця обертається протягом календарного року залежить розмір отриманого доходу та прибутку на підприємстві. Чим більше разів, відповідно за менший період часу, обертається одна грошова одиниця підприємства, тим більш фінансово стійким воно буде.

Розглянемо за допомогою таблиці 2.8 ділову активність підприємства протягом останніх трьох років.

Оцінка результатів аналізу ділової активності підприємства доводить, що протягом останніх трьох років всі його показники балансу мали тенденцію до збільшення (за винятком середньорічної вартості основних засобів). Так, середньорічна вартість оборотного капіталу, середньорічна вартість дебіторської та кредиторської заборгованостей, вартість матеріально-виробничих запасів та власного капіталу зросли на 35,61%, 112,51%, 5,48%, 57,73% та 33,93% відповідно. В той же час, чистий дохід від реалізації продукції значно перевищив темпи зростання всіх вище зазначених складових балансу підприємства (збільшився у 2023 році проти 2021 на 179,62%). Все це позитивно вплинуло на коефіцієнти оборненості відповідних складових елементів балансу підприємства, що в свою чергу позитивно відбилось на періоді оборненості активів підприємства в цілому, його запасів, а також на дебіторській та кредиторській заборгованостях. Так, період обороту кредиторської заборгованості скоротився на 263 дня, дебіторської заборгованості – лише на 19 днів, що пов'язано із зростанням загального розміру відповідної заборгованості, а період обороту промислово-

виробничих запасів скоротився аж на 313 днів і на період 2023 року склав 280 днів.

Таблиця 2.8

Оцінка ділової активності підприємства

Показники	2021	2022	2023	2023 +/- до 2021	2023 у % до 2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	73102,9	84288,4	204411,1	131308,20	279,62
Середній підсумок балансу, тис. грн.	185782,6	215551,3	224742,0	38959,4	120,97
Середня величина оборотних активів, тис. грн.	99716,8	123285,2	135229,5	35512,7	135,61
Середня дебіторська заборгованість, тис. грн.	15846,0	19637,2	33673,9	17828,0	212,51
Середня кредиторська заборгованість, тис. грн.	84641,0	96221,3	89283,0	4641,9	105,48
Середні виробничі запаси, тис. грн.	62689,5	95748,4	98880,6	36191,1	157,73
Середня величина власного капіталу, тис. грн.	101141,6	119330,0	135459,1	34317,5	133,93
Середня вартість основних засобів, тис. грн.	50602,4	42821,6	39463,3	-11139,2	77,99
Коефіцієнт оборотності активів	0,393	0,391	0,910	0,52	231,15
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	0,733	0,684	1,512	0,78	206,19
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	4,613	4,292	6,070	1,46	131,58
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,864	0,876	2,289	1,43	265,08
Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	0,614	0,460	1,302	0,69	211,97
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,723	0,706	1,509	0,79	208,78
Коефіцієнт оборотності основних засобів	1,445	1,968	5,180	3,74	358,55
Період обороту активів, днів	927,61	933,42	401,30	-526,30	43,26
Період обороту дебіторської заборгованості, днів	79,12	85,04	60,13	-18,99	76,00
Період обороту запасів, днів	594,27	792,77	280,35	-313,92	47,18
Період обороту кредиторської заборгованості, днів	422,61	416,67	159,43	-263,18	37,72
Фінансовий цикл, днів	250,78	461,13	181,06	-69,73	72,20

Відповідні результати ділової активності підприємства позитивно вплинули на фінансовий цикл підприємства, який у 2023 році проти 2021 року скоротився практично на 70 днів і у звітному році склав 181 день.

Критерієм результатів фінансової діяльності підприємства виступає рівень рентабельності у різних його варіаціях. Адже, оцінювати діяльність підприємства потрібно з різних його сторін, тому всі показники рентабельності поділяються на три великих групи – це:

- 1) показники, що характеризують ефективність використання капіталу підприємства;
- 2) показники, що характеризують ефективність ведення комерційної діяльності (показники рентабельності продаж);
- 3) показники, що характеризують ефективність виробничої діяльності (показники рентабельності виробництва).

Аналіз усіх видів рентабельності наведено у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз видів рентабельності на підприємстві

Показники	2021	2022	2023	2023 +/- до 2021
<i>Рентабельність інвестицій (капіталу)</i>				
Коефіцієнт рентабельності активів	0,198	-0,002	0,145	-0,053
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,364	-0,004	0,241	-0,122
<i>Рентабельність продаж</i>				
Валова рентабельність продаж	0,473	0,477	0,370	-0,103
Чиста рентабельність продажу	0,503	-0,005	0,160	-0,343
<i>Рентабельність виробничої діяльності</i>				
Валова рентабельність виробництва	0,899	0,912	0,588	-0,311
Чиста рентабельність виробництва	0,955	-0,010	0,254	-0,702

Дослідження щодо рентабельності підприємства свідчить, що результати діяльності підприємства у 2023 році були гіршими ніж у 2021 році, а 2022 рік для підприємства взагалі був збитковим. Це свідчить про значне зростання витрат на виробничу його діяльність та проблеми, які

виникають із-за зростання дебіторської заборгованості. В цілому, всі показники рентабельності підприємства у 2023 році відповідають нормативам і свідчать про обґрунтовані управлінські рішення керівництвом підприємства, що позитивно впливає на діяльність підприємства навіть в складних умовах воєнного стану.

Таким чином, провівши повний аналіз результатів фінансово-економічної діяльності підприємства можемо засвідчити, що підприємство займає активну ділову позицію, є фінансово стабільним, плато- та кредитоспроможним, незважаючи на деякі певні проблеми з абсолютною ліквідністю. Для покращення результатів своєї фінансової діяльності йому рекомендується змінити або доповнити канали реалізації своєї продукції з метою скорочення дебіторської заборгованості або переглянути договірні умови з підприємствами-боржниками.

Висновки до другого розділу

1. Товариство з обмеженою відповідальністю «ДВК» є середнім за розміром підприємством, яке станом на 2024 рік має у своєму розпорядженні понад 2000 га сільськогосподарських угідь. Основним видом діяльності підприємства, згідно з КВЕД, є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Протягом періоду дослідження основними видами продукції, які вирощувало підприємство, є озима пшениця, яра пшениця, кукурудза на зерно, ярий ячмінь, соняшник і горох. Підприємство має стабільний кадровий склад, чисельність працівників на 2023 рік склала 46 осіб.

2. Підприємство володіє значним виробничим потенціалом, однак має проблеми зі зношеністю техніки. Це вказує на важливість інвестицій у модернізацію технічного парку для збереження та покращення ефективності в майбутньому. Незважаючи на це, ефективність використання основних засобів у 2023 році в порівнянні з 2021 роком значно покращилась

(фондовіддача зростає в 3,6 рази). Проте, незважаючи на позитивні показники ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства, критерій їх економічної ефективності – норма прибутку – свідчить про погіршення їх використання (норма прибутку у 2023 році проти 2021 року знизилась на 5,77 відсоткових пункти). Головною причиною такого становища є нерівномірні темпи зростання чистого прибутку на підприємстві та вартості виробничого капіталу.

3. Проведений аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства за допомогою відносних показників довів, що протягом 2022 та 2023 років у підприємства є певні проблеми з абсолютною ліквідністю, яка викликана суттєвим скороченням грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві (у 2023 році їх розмір скоротився на 86,14% проти 2021 року), що пов'язано із збільшенням дебіторської заборгованості на підприємстві в 2,9 рази. Цей факт (тобто зростання дебіторської заборгованості) також доводить і показник проміжної ліквідності, який у 2023 році відповідає нормативу (коефіцієнт термінової ліквідності дорівнює 0,98).

4. Дослідження щодо фінансової стійкості підприємства довели, що воно фінансово незалежне та плато- та кредитоспроможне. Так, коефіцієнт незалежності підприємства протягом 2021-2023 років відповідав його нормативному значенню ($>0,5$) і мав тенденцію до підвищення. Одночасно позитивним моментом в діяльності підприємства є скорочення загальної кількості довгострокових зобов'язань, за рахунок яких підприємство оновлювало свої основні засоби (коефіцієнт інвестування в 2023 році проти 2021 року збільшився на 0,44 склавши у 2023 році 1,69).

5. Оцінка результатів аналізу ділової активності підприємства довела, що протягом останніх трьох років всі його показники балансу мали тенденцію до збільшення (за винятком середньорічної вартості основних засобів). Так, середньорічна вартість оборотного капіталу, середньорічна вартість дебіторської та кредиторської заборгованостей, вартість матеріально-виробничих запасів та власного капіталу зросли на 35,61%, 112,51%, 5,48%, 57,73% та 33,93% відповідно. В той же час, чистий дохід від реалізації продукції значно перевищив темпи зростання всіх вище зазначених

складових балансу підприємства (збільшився у 2023 році проти 2021 на 179,62%). Все це позитивно вплинуло на коефіцієнти оборненості відповідних складових елементів балансу підприємства, що в свою чергу позитивно відбилось на періоді оборненості активів підприємства в цілому, його запасів, а також на дебіторській та кредиторській заборгованостях. Так, період обороту кредиторської заборгованості скоротився на 263 дня, дебіторської заборгованості – лише на 19 днів, що пов'язано із зростанням загального розміру відповідної заборгованості, а період обороту промислово-виробничих запасів скоротився аж на 313 днів і на період 2023 року склав 280 днів. Відповідні результати ділової активності підприємства позитивно вплинули на фінансовий цикл підприємства, який у 2023 році проти 2021 року скоротився практично на 70 днів і у звітному році склав 181 день.

6. Дослідження щодо рентабельності підприємства засвідчили, що результати діяльності підприємства у 2023 році були гіршими ніж у 2021 році, а 2022 рік для підприємства взагалі був збитковим. Це свідчить про значне зростання витрат на виробничу його діяльність та проблеми, які виникають із-за зростання дебіторської заборгованості. В цілому, всі показники рентабельності підприємства у 2023 році відповідають нормативам і свідчать про обґрунтовані управлінські рішення керівництвом підприємства, що позитивно впливає на діяльність підприємства навіть в складних умовах воєнного стану.

Таким чином, провівши повний аналіз результатів фінансово-економічної діяльності підприємства можемо засвідчити, що підприємство займає активну ділову позицію, є фінансово стабільним, плато- та кредитоспроможним, незважаючи на деякі певні проблеми з абсолютною ліквідністю. Для покращення результатів своєї фінансової діяльності йому рекомендується змінити або доповнити канали реалізації своєї продукції з метою скорочення дебіторської заборгованості або переглянути договірні умови з підприємствами-боржниками.

РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Стратегія покращення фінансового стану

Аналіз фінансового стану підприємства, проведений у попередніх розділах, показує, що однією з ключових проблем є нестабільність фінансових показників, зокрема, низька ліквідність і платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді, що пов'язано із скороченням грошових коштів та їх еквівалентів і зростанням дебіторської заборгованості. Враховуючи ці факти, для покращення фінансового стану підприємства доцільно застосувати комплекс стратегій, що включають в себе кілька напрямів. Це дозволить не тільки поліпшити фінансові результати, а й стабілізувати поточну діяльність і забезпечити стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

В якості запропонованих дій виступає:

1. Оптимізація фінансових ресурсів. Одним із основних кроків є оптимізація витрат і підвищення ефективності використання фінансових ресурсів [17]. Для цього слід виконати наступний перелік дій, які описані в таблиці 3.1.

Застосування заходів, зазначених у таблиці 3.1, дозволить підприємству не лише виявити приховані резерви зниження витрат, але й створити прозору систему управління фінансовими ресурсами. Це стане основою для більш ефективного планування, зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування та формування конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

Таблиця 3.1

Перелік дій що до оптимізації фінансових ресурсів

Крок	Опис	Очікувані результати
Детальний аудит витрат	Виявлення можливостей для зменшення витрат шляхом автоматизації та впровадження енергоощадних технологій	Зниження витрат, підвищення ефективності виробництва
Запровадження управлінського обліку	Моніторинг витрат та своєчасне реагування на відхилення від бюджету	Покращення контролю за фінансовими потоками
Використання альтернативних джерел фінансування	Лізинг для оновлення основних засобів	Оновлення техніки, зниження капітальних витрат

Крім того, впровадження сучасних підходів до управління витратами, таких як автоматизація облікових процесів та використання енергоефективних технологій, сприятиме підвищенню операційної ефективності підприємства. Це дозволить значно знизити виробничі витрати та забезпечити стабільність фінансових показників навіть у умовах економічної нестабільності.

Використання альтернативних джерел фінансування, зокрема лізингу, надасть змогу підприємству оновлювати основні засоби без значних одноразових витрат, що, у свою чергу, підвищить продуктивність і конкурентоспроможність. Усі ці заходи є взаємодоповнюючими і спрямовані на досягнення стратегічної мети — фінансової стабільності та сталого розвитку підприємства.

2. Підвищення ліквідності та платоспроможності. Проблеми з ліквідністю часто виникають через затримки в обороті коштів, невчасне виконання зобов'язань або надмірну заборгованість підприємства. Для вирішення цих проблем необхідно впровадити ефективні заходи для забезпечення своєчасного покриття поточних зобов'язань і стабільного грошового потоку. Підвищення ліквідності дозволить зменшити фінансові ризики та підвищити платоспроможність підприємства, що в свою чергу

сприятиме його стабільному функціонуванню. Проблеми з ліквідністю можуть бути усунені шляхом дій вказаних в таблиці 3.2 [20].

Таблиця 3.2

Перелік дій що до підвищення ліквідності та платоспроможності

Крок	Опис	Очікувані результати
Управління дебіторською заборгованістю	Скорочення термінів оплати за рахунками та зниження рівня прострочених платежів	Підвищення ліквідності, зменшення заборгованості
Оптимізація запасів	Зниження витрат на зберігання та прискорення обігу оборотних коштів	Підвищення оборотності активів
Залучення короткострокового фінансування	Отримання кредитів на покриття поточних зобов'язань	Підвищення платоспроможності підприємства

Впровадження заходів, наведених у таблиці 3.2, сприятиме суттєвому поліпшенню фінансової стійкості підприємства за рахунок оптимізації управління грошовими потоками та ліквідації дисбалансів між активами і зобов'язаннями. Зокрема, вдосконалення управління дебіторською заборгованістю дозволить знизити ризики затримки грошових надходжень і покращити оборотність коштів, що позитивно вплине на загальний рівень ліквідності.

Оптимізація запасів не лише скоротить витрати на їх зберігання, але й сприятиме прискоренню обігу оборотних коштів, що підвищить ефективність використання ресурсів підприємства. Це особливо важливо для зменшення потреби в додатковому фінансуванні.

Залучення короткострокового фінансування на вигідних умовах дозволить оперативно реагувати на фінансові потреби, пов'язані з покриттям поточних зобов'язань, і водночас забезпечити стабільну роботу підприємства без перебоїв у його операційній діяльності. Сукупність запропонованих дій створить фундамент для зміцнення фінансових позицій та підвищення довіри з боку партнерів і кредиторів.

3. *Збільшення доходів за рахунок інновацій та розширення асортименту.* Для забезпечення стабільного зростання доходів важливо впроваджувати інновації, що дозволяють знижувати витрати та підвищувати ефективність виробництва. [17] Інноваційні рішення можуть включати автоматизацію процесів, впровадження нових технологій та поліпшення якості продукції. Крім того, розширення асортименту дозволить задовольняти змінювані потреби ринку і залучити нових клієнтів. Це не тільки сприятиме збільшенню обсягів продажу, але й дозволить диверсифікувати джерела доходів, знижуючи залежність від окремих товарів чи послуг.

Таблиця 3.3

Перелік дій що до зростання доходів

Крок	Опис	Очікувані результати
Впровадження інновацій у виробництво	Запровадження нових технологій, що скорочують витрати та підвищують якість продукції	Зниження витрат, підвищення якості продукції
Розширення асортименту	Введення нових товарних груп та поліпшення існуючих	Залучення нових клієнтів, розширення ринку
Використання маркетингових стратегій	Активне залучення нових клієнтів через онлайн-продажі та цифрові канали	Збільшення доходів, розширення частки ринку

Впровадження зазначених у таблиці 3.3 заходів сприятиме значному покращенню фінансових результатів підприємства та зміцненню його позицій на ринку. Зокрема, використання інновацій у виробничих процесах дозволить оптимізувати витрати, підвищити якість продукції та розширити конкурентні переваги. Це забезпечить не лише економію ресурсів, але й створить додаткову цінність для клієнтів, сприяючи підвищенню їхньої задоволеності та лояльності.

Розширення асортименту продукції відкриє нові можливості для задоволення потреб споживачів і дозволить підприємству охопити ширший

ринок. Завдяки цьому зменшується залежність від окремих товарів або послуг, що підвищує стійкість бізнесу до змін ринкових умов.

Інтенсивне використання сучасних маркетингових інструментів, особливо у сфері онлайн-продажів, дозволить не тільки залучити нових клієнтів, але й оптимізувати витрати на просування продукції. Усе це у сукупності забезпечить стабільне зростання доходів і стане основою для сталого розвитку підприємства.

4. *Фінансова реструктуризація.* Для зниження фінансового навантаження на підприємство важливо провести фінансову реструктуризацію, що включає перегляд існуючих боргових зобов'язань і оптимізацію фінансової структури. Це може передбачати переговори з кредиторами для зміни умов погашення боргу, зокрема продовження термінів або зниження процентних ставок, що дозволить зменшити щомісячні виплати. Крім того, рефінансування частини боргових зобов'язань за вигіднішими умовами дозволить знизити витрати на обслуговування боргу, поліпшити ліквідність підприємства та забезпечити фінансову стійкість на майбутнє (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Кроки фінансової реструктуризації

Крок	Опис	Очікувані результати
Реструктуризація боргів	Переговори з кредиторами про зниження процентних ставок або подовження термінів погашення	Зниження витрат на обслуговування боргу
Рефінансування боргів	Рефінансування частини зобов'язань за вигіднішими умовами	Покращення фінансових показників підприємства

Запропоновані стратегії є комплексними і потребують поетапного впровадження. Однак їх реалізація дозволить істотно покращити фінансовий стан підприємства, підвищити його платоспроможність і ліквідність, а також забезпечити стабільне зростання в майбутньому.

5. Участь у державних та міжнародних програмах підтримки.

Найбільш доцільним рішенням для покращення фінансової стійкості підприємства ТОВ «ДВК» є участь у програмах державної підтримки, зокрема у субсидіях на придбання сільськогосподарської техніки. Українські фермери та підприємства аграрного сектору можуть скористатися різними програмами державної та міжнародної підтримки, що сприяють розвитку сільського господарства. Ці програми надають можливість отримати фінансування для модернізації технічного оснащення, покращення інфраструктури, а також підтримку екологічних ініціатив. Одним із основних інструментів є субсидії на придбання сільськогосподарської техніки, фінансування інвестицій у розвиток сільських територій, а також програми для збереження природних ресурсів.

Міжнародні організації, зокрема Європейський Союз, Світовий Банк та USAID, надають фінансову підтримку через спеціалізовані програми для українських підприємств, що включають не лише інвестиції в інфраструктуру, а й сприяння впровадженню нових технологій і енергоефективних рішень. Це дозволяє підприємствам аграрного сектора модернізувати своє виробництво та підвищити конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному ринках (табл. 3.5).

Залучення цих коштів дає змогу значно покращити фінансові показники підприємств, зменшити витрати на модернізацію виробничих потужностей та підвищити стійкість бізнесу в умовах змінюваного економічного середовища.

Для ТОВ «ДВК» найбільш доцільно використовувати програму Державні субсидії на придбання сільськогосподарської техніки та підтримку підприємств, що фінансується українським урядом. Ця програма орієнтована на підтримку аграрних підприємств у модернізації технічного оснащення та розвитку інфраструктури.

Таблиця 3.5

Основні програми підтримки для аграрних підприємств

Програма	Тип підтримки	Джерела фінансування	Напрями використання
Державні субсидії	Придбання сільськогосподарської техніки, підтримка підприємств	Український уряд	Модернізація технічного оснащення, розвиток інфраструктури
Програми ЄС	Розвиток сільських територій, збереження природних ресурсів	Європейський Союз	Екологічні ініціативи, розвиток сільських територій
Світовий Банк	Фінансова підтримка інвестицій	Світовий Банк	Розвиток інфраструктури, нові технології
USAID	Підтримка розвитку аграрного бізнесу	USAID	Підвищення конкурентоспроможності, модернізація виробництва

Програма державного субсидування націлена на підтримку аграрного сектора шляхом часткової компенсації витрат на придбання сучасної сільськогосподарської техніки. Вона охоплює широкий спектр обладнання, включаючи трактори, сівалки, обприскувачі та інші види техніки, які сприяють підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва. Завдяки цій ініціативі підприємства мають можливість оновити свої технічні ресурси, що позитивно вплине на їхню продуктивність.

Розмір субсидії становить від 30% до 40% вартості придбаної техніки. Точний відсоток залежить від типу техніки та регіону, у якому знаходиться підприємство. Виплата субсидії здійснюється після завершення процедури покупки та офіційної реєстрації техніки в державних установах. Це дозволяє аграріям частково компенсувати значні витрати, що є важливим кроком до підвищення фінансової стійкості підприємств.

Щоб отримати субсидію, підприємство повинно відповідати певним критеріям. Зокрема, воно має бути зареєстрованим як юридична особа, що

працює в аграрному секторі. Також важливим є дотримання екологічних стандартів та умов експлуатації техніки. Додатково підприємство повинно відповідати встановленим показникам, таким як кількість працівників і обсяг виробництва.

Процедура подання заявки включає підготовку та передачу пакета документів до відповідних органів, таких як Міністерство аграрної політики або місцеві адміністрації. Заявник повинен надати підтверджуючі документи, серед яких рахунки, чеки та інші підтвердження витрат на придбану техніку, а також інформацію про її використання. Важливо враховувати, що розгляд заявки може зайняти кілька місяців, тому рекомендується подавати документи завчасно.

Завдяки цій програмі підприємство отримує реальну можливість оновити свою матеріально-технічну базу, що є ключовим чинником для підвищення конкурентоспроможності та фінансової стабільності. У цьому контексті особливо перспективним рішенням для підприємства є запуск нового напрямку діяльності – виробництва борошна, що дозволяє переробляти власну сировину та створювати продукцію з доданою вартістю.

Виробництво борошна має стабільний попит, адже воно є основним продуктом харчування, а наявність місцевого постачальника дозволяє знизити логістичні витрати та забезпечити швидкий доступ до ринку. Завдяки державній програмі субсидій підприємство може отримати фінансову підтримку на закупівлю необхідної техніки, що дозволить знизити витрати на придбання обладнання та оптимізувати виробничі процеси.

Для реалізації цього проєкту необхідно наступна матеріальна технічна база:

1. Млин DEZOPT НК-810 для переробки зернових культур у борошно. Млин DEZOPT НК-810 — це професійна жорновий мукомолка, що призначена для виробництва високоякісного борошна з цільних зернових культур (рис 3.1.)

Рис. 3.1. Млин «DEZOPT НК-810»

Джерело: [22]

Млин має високу продуктивність, що дозволяє обробляти до 100 кг зерна за годину. Це ідеальне рішення для нашого підприємства, яке прагне виробляти борошно для пекарень, кондитерських цехів або приватних виробництв, де особливо важливими є критерії якості та натуральності продукції. В умовах сучасного попиту на екологічно чисті продукти, природне та зелене виробництво стають важливими аспектами для споживачів. Борошно, вироблене за допомогою даного млина, може стати основою для здорового харчування, що відповідає вимогам органічного виробництва, та буде високо оцінене на ринку, де зростає інтерес до продуктів без хімічних добавок і обробки.

Завдяки можливості регулювання товщини помелу, млин дозволяє отримувати різноманітні фракції борошна, від дуже тонкого до більш грубого, що робить його універсальним у використанні.

Млин підходить для подрібнення широкого спектру сухих сипучих матеріалів, таких як пшениця, кукурудза, рис, гречка, горох, соя, просо, зерна кави, сушені ягоди, а також для виробництва деревного борошна та інших

продуктів. Це забезпечує високу гнучкість і універсальність обладнання, що дозволяє використовувати його для різноманітних цілей на підприємстві.

Млин обладнаний потужним електродвигуном на 1,5 кВт, який працює на стандартній напрузі 220V від звичайної розетки. Завдяки мідній обмотці двигуна та системі охолодження, млин може витримувати великі навантаження і працювати тривалий час без перегріву. Частота обертів становить 1400 об/хв, що забезпечує швидку і ефективну обробку сировини. Матеріал корпусу млина — харчова нержавіюча сталь 304, що гарантує довговічність і безпеку використання. Жорна виготовлені з високоміцного чавуну, діаметром 150 мм, що забезпечує оптимальну якість помелу. Млин важить 45 кг і має компактні габарити 65 x 30 x 45 см, що дозволяє зручно розмістити його на виробництві. Всі технічні компоненти обладнані системами захисту, зокрема магнітним захистом, що запобігає потраплянню металевих частинок у борошно.

Млин має можливість регулювання товщини помелу в діапазоні від 0,076 мм до 3 мм (від 50 до 200 меш), що дозволяє налаштувати його під конкретні потреби виробництва.

Млин DEZOPT НК-810 має ціну 29 070 грн, що робить його доступним для малого та середнього бізнесу, яким є підприємство ТОВ «ДВК». У порівнянні з іншими аналогами на ринку, цей млин пропонує конкурентоспроможну ціну при збереженні високих технічних характеристик та надійності. Вартість млина обґрунтована його високою продуктивністю, матеріалами виготовлення та здатністю працювати при великих навантаженнях, що дозволяє знижувати витрати на обслуговування та ремонт у процесі експлуатації.

2. З метою ефективного зберігання та фасування борошна та інших культур, яке буде вироблятися на млині DEZOPT НК-810, підприємству ТОВ «ДВК» варто придбати спеціалізоване обладнання для зберігання і пакування борошна, що відповідає вимогам сучасних стандартів якості та безпеки харчових продуктів.

Одним із таких пристроїв є фасувально-пакувальний автомат N-1000, (рис. 3.2) який спеціалізується на пакуванні сипучих продуктів, зокрема борошна, Орієнтовна вартість фасувально-пакувального автомату N-1000 складає 179 000 грн.

Рис. 3.2. Фасувально-пакувальний автомат моделі «N-1000»

Джерело: [13]

Це автоматизоване обладнання призначене для фасування борошна та інших сипучих культур у поліетиленові або паперові мішки/пакети різного об'єму, що дозволяє забезпечити високу продуктивність і стандартизовану якість упаковки. Пакувальний автомат автоматично визначає вагу порцій, завантажує борошно в пакувальний матеріал та здійснює герметичне запакування.

Фасувальний автомат має високу точність фасування з похибкою не більше 1-2 г, що гарантує високий рівень якості упаковки та мінімізує втрати продукції. Матеріали, з яких виготовлені частини, що контактують із продуктом (нержавіюча сталь AISI 304), забезпечують відповідність

санітарним вимогам і довговічність обладнання, що є критичним для харчової промисловості.

Окрім того, можливість додаткової комплектації датувальником і зчитувачем позначок дає змогу наносити на упаковку дату виробництва та іншу інформацію, що додає зручності при зберіганні та транспортуванні продукту.

Для пакування борошна передбачено використання дой-пак пакетів розміром 320×500 мм із дном 75+75 мм, (рис. 3.3) який має склад матеріалу: MatteOPP20col-black/ VPMET12/ LDPE100.

Рис. 3.3. Дой-пакет для зберігання та фасування борошна

Джерело: [8]

Місткість такого пакета становить 3 кг, вартість одного пакету 8 грн. Застосування дой-пак пакетів забезпечує герметичність, що дозволяє зберігати якість продукції протягом усього терміну зберігання, а також зручність у використанні завдяки легкому відкриванню і закриванню верхньої смужки. Їхній естетичний вигляд сприяє привабливості продукції для споживачів. Використання автомату N-1000 у поєднанні з такими пакетами дозволяє автоматизувати процес фасування, мінімізувати втрати, дотримуватися санітарних вимог і стандартизувати якість пакування.

Металізована плівка як проміжний шар забезпечує жорсткість і міцність упаковки, підвищує її бар'єрні властивості, зокрема захист від повітря, вологи та ультрафіолетових променів. Це дозволяє значно збільшити термін придатності продукту та захистити його від зовнішніх подразників. Пакет оснащений застібкою zip-lock, що забезпечує багаторазове відкривання і закривання без втрати герметичності.

Металізовані дой-пак пакети чорного матового або сріблястого кольору є оптимальним вибором для пакування, оскільки:

- надійно захищають продукцію від зовнішніх факторів;
- привертають увагу споживачів сучасним дизайном;
- займають менше місця, ніж бляшана, пластикова чи скляна тара;
- зручні у транспортуванні та зберіганні.

Непрозора поверхня пакета дозволяє нанести фірмовий логотип, назву продукту або рекламну інформацію, що додає упаковці презентабельності та сприяє ефективній рекламі компанії. Приклад такої упаковки показано на рисунку 3.4. Орієнтовна вартість партії наклеюєк прямокутної форми розміром 5×9 см становить 1073 грн. за 1000 штук.

Рис. 3.4. Упакована та фасована продукція з брендваною наліпкою

Джерело: [3]

Для визначення необхідної кількості пакетів, спочатку розрахуємо загальний обсяг отриманої готової продукції відповідно до продуктивності млина DEZOPT НК-810. Продуктивність млина становить до 100 кг борошна за годину. За умов 7-годинного робочого дня продуктивність за день складе: $100\text{кг/год} \times 7 \text{ год} = 700 \text{ кг/день}$ готової продукції при максимальній завантаженості.

Загальний обсяг робочих днів протягом року становить 240 (20 робочих днів \times 12 місяців). Отже, річна продуктивність дорівнює: $700\text{кг/день} \times 240 \text{ днів} = 168\,000 \text{ кг}$ (168т).

Для пакування борошна використовуються дой-пак пакети місткістю 3 кг кожен. Необхідна кількість пакетів розраховується як:

$$\frac{168\,000 \text{ кг}}{3 \text{ кг /пакет}} = 56\,000 \text{ пакетів.}$$

Вартість одного пакета становить 8 грн. Тому загальні витрати на упаковку складатимуть: $56\,000 \text{ пакетів} \times 8 \text{ грн/пакет} = 448\,000 \text{ грн}$.

Таким чином, для фасування всієї річної продукції необхідно закупити 56 000 пакетів, а загальні витрати на пакування складатимуть 448 000 грн без урахування витрат на заробітну плату та електроенергію.

Під час виробництва на новому обладнанні, млині DEZOPT НК-810 та фасувально-пакувальному автоматі N-1000, підприємству планується задіяти двох працівників: один працюватиме на млині, а інший — на фасувальному автоматі. Посада – оператор млину та фасувально-пакувального автомату.

Заробітна плата одного працівника становить 14000 грн на місяць. Графік роботи передбачає 7 годин на день, 5 днів на тиждень, що становить 35 годин на тиждень. Річна заробітна плата одного працівника буде становити:

$14\,000 \text{ грн} \times 12 \text{ місяців} = 168\,000 \text{ грн}$. Окрім цього, необхідно врахувати соціальні внески, які складають близько 22% від заробітної плати. Соціальні внески на одного працівника становитимуть: $14\,000 \text{ грн} \times 22\% = 3\,080 \text{ грн}$ на місяць. Таким чином, загальні витрати на оплату праці одного працівника за

місяць складатимуть: $14\ 000\ \text{грн} + 3\ 080\ \text{грн} = 17\ 080\ \text{грн}$. Витрати на двох працівників: Оскільки передбачається, що на підприємстві будуть працювати два працівники (один на млині, інший на фасувальному автоматі), загальні витрати на оплату праці двох працівників за місяць складатимуть: $17\ 080\ \text{грн} \times 2 = 34\ 160\ \text{грн}$. Річні витрати на двох працівників: Інвестиційним проектом передбачено роботу обладнання протягом року. Загальний обсяг робочих днів складе 240 днів (20 робочих днів на місяць \times 12 місяців). Таким чином, річні витрати на оплату праці двох працівників становитимуть: $34\ 160\ \text{грн} \times 12\ \text{місяців} = 409\ 920\ \text{грн}$. Загальний обсяг виготовленої продукції складе 168000 кг (700 кг на день \times 240 днів) або 168 т.

Враховуючи щоденну продуктивність 700 кг, проект дозволить забезпечити стабільне виробництво протягом року, що є важливим аспектом для планування обсягів постачання та обслуговування попиту на продукцію. Такий рівень виробництва також дозволить підприємству досягти високої економічної ефективності при забезпеченні оптимальних витрат на енергоресурси та обслуговування обладнання.

3. Для оперативної доставки готової упакованої продукції, а саме пакетів з борошном та інших сипучих культур, в межах підприємства необхідно придбати автотранспорт марки типу: малий фургон, «**Nissan NV200**» (рис 3.5).

Рис. 3.5. Малий фургон, «Nissan» NV200

Джерело: [19]

Вартість такого фургону складає приблизно 9500 доларів США (300000 грн). Це дозволить підприємству мати сучасний та надійний транспорт для доставки готової продукції замовникам. Фургон працює на бензині з витратою пального 8 літрів на 100 км. В середньому, пробіг машини за місяць складає 2000 км. Вартість бензину – 53,0 грн/л.

Таким чином, загальні витрати на паливо за місяць складуть:

$$2000 \text{ км} \times \frac{8 \text{ літрів}}{100 \text{ км}} \times 53,0 \text{ грн/л} = 8480 \text{ грн.}$$

Протягом року, при експлуатації автомобіля протягом 12 місяців, загальні витрати на бензин складуть:

$$8480 \text{ грн/місяць} \times \text{місяців} = 101760 \text{ грн.}$$

Таким чином, на транспортування продукції протягом року підприємство витратить на паливо 101760 грн. Це дозволяє оцінити витрати на експлуатацію транспорту, що сприяє плануванню витрат і оптимізації логістичних витрат підприємства.

Придбання Nissan NV200 для доставки готової продукції є економічно обґрунтованим кроком, що дозволяє забезпечити ефективне використання ресурсів підприємства, враховуючи як витрати на автомобіль, так і щомісячні витрати на паливо. Цей малий фургон є оптимальним варіантом для забезпечення ефективної логістики на етапі постачання продукції до замовників та для внутрішніх потреб компанії. Nissan NV200 має наступні характеристики, що роблять його ідеальним для використання у нашому підприємстві: 1) просторий вантажний відсік, що дозволяє перевозити до 800-900 кг вантажу. Це дає можливість одночасно доставляти значну кількість пакувань з борошном; 2) витрати пального складають приблизно 6-7 літрів на 100 км, що робить транспортування продукції зручним і доступним для підприємства з точки зору витрат; 3) завдяки компактним розмірам автомобіль чудово підходить для міських умов, з можливістю легко проходити через вузькі вулиці та паркуватися на обмежених площах, що важливо для доставки в густо населених районах.

Відома своєю довговічністю та низьким рівнем обслуговування, Nissan NV200 є відмінним вибором для забезпечення безперебійної роботи транспорту на довгий термін. Крім того, завдяки своїм характеристикам, Nissan NV200 може бути використаний не лише для доставки борошна, а й для інших потреб підприємства. Це може включати транспортування сировини, різноманітних матеріалів для виробництва.

Корисний термін експлуатації всього обладнання, яке планується задіяти під час виробництва продукції з доданою вартістю (муки), складає 10 років. З урахуванням прямолінійного методу нарахування амортизації, амортизаційні витрати на млин DEZOPT НК-810, фасувально-пакувальний автомат N-1000 та малий фургон "Nissan NV200" будуть нараховуватись рівномірно протягом цього терміну.

Загальна сума вартості обладнання: 29 070 грн + 179 000 грн + 300 000 грн = 508 070 грн.

Для визначення амортизаційних витрат на рік необхідно поділити загальну вартість обладнання на термін експлуатації в 10 років: $508070 \text{ грн} \div 10 = 50807 \text{ грн на рік}$.

Таким чином, загальна сума амортизаційних витрат на рік складе 50807 грн.

3.2. Оцінка та ефективність інвестиційного проєкту

Інвестиційний проєкт передбачає, що його реалізація потребує вкладення коштів у розмірі:

- 29 070 грн на млин DEZOPT НК-810;
- 179 000 грн на фасувально-пакувальний автомат N-1000;
- 300 000 грн на малий фургон, «Nissan NV200»

На необхідне обладнання загалом, 508070 грн, та 858993 грн на операційний розходи.

Оскільки підприємство не має такої суми вільних коштів, йому пропонується взяти кредит у банку під 25% річних терміном на 2 роки. Мінімальний період тривалості проєкту складає 3 роки.

Також підприємство має можливість отримати державну підтримку у вигляді субсидії на закупівлю техніки. Розмір субсидії для різних видів техніки може становити від 30% до 40% від вартості покупки в залежності від типу техніки. Припустимо, що підприємство отримає 35% субсидії для кожної одиниці техніки.

Для загального розуміння всієї суми витрат на «початок» виробництва продукції з доданою вартістю зведемо данні в таблицю 3.6.

Таблиця 3.6

Витрати за проєктом

Витрати	Сума, грн	Субсидія (- 35%)	Сума після субсидії
млин DEZOPT НК-810	29 070	10 174	18 896
фасувально-пакувальний автомат N-1000	179 000	62 650	116 350
малий фургон «Nissan NV200»	300 000	105 000	195 000
Витрати на оплату праці	409 920	-	409 920
Витрати на упаковку	448 000	-	448 000
Брендована наліпка	1073	-	1073
Загальна сума витрат	1 367 063	177 824	1 189 239

Отже, після врахування субсидії загальна сума витрат на закупівлю обладнання, оплату праці та необхідних матеріалів для реалізації інвестиційного проєкту складе 1189239 грн.

На підставі досліджень ринку щодо ціни реалізації муки, було встановлено, що в середньому, в залежності від регіону ціна становить 27 ± 3 грн за 1 кг, або 26 000 грн за тонну. Отже, виходячи с аналізу ринку та проведених досліджень, інвестиційним проектом передбачено взяти ціну реалізації продукції на середньому рівні, тобто у розмірі 26 000 грн за одну тонну.

Розмір планових надходжень надано у таблиці 3.7

Таблиця 3.7

Надходження від операційної діяльності

Вид продукції / рік	Ціна за 1 т, грн.	Загальний обсяг продукції, т	Загальний обсяг надходжень, грн
Пакети з мукою – 2025 рік	26 000	168	4 368 000
Пакети з мукою – 2026 рік	26 000	168	4 368 000
Пакети з мукою – 2027 рік	26 000	168	4 368 000

На підставі вихідної інформації, що подана у таблицях 3.6. та 3.7., складемо бюджет проекту і надамо його в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Бюджет проекту, грн.

Статті доходів/витрат	2024	2025	2026
1. Кошти на початок проекту	1189239,00	311319,00	3055390,75
2. Надходження від операційної діяльності	0,00	4368000,00	4368000,00
3. Разом наявні кошти (1+2)	1189239,00	4699319,00	7423390,75
4. Витрати по операційній діяльності	857920,00	857920,00	857920,00
4а. Витрати по виплатах за кредит	0,00	891929,25	743274,37
5. Разом грошові виплати (4+4а)	857920,00	1749849,25	1601194,38
6. Кошти на кінець року (3-5)	331319,00	3055390,75	5822196,38
7. Грошовий потік по операційній діяльності (2-4)	-857920,00	3510080,00	3510080,00
8. Грошовий потік за операційною та фінансовою діяльністю	-857920,00	2618150,75	2766805,62
9. Грошовий потік з початку експлуатації проекту,	-857920,00	1760230,75	4527036,37

Баланс інвестиційного проєкту, наведений у таблиці 3.8, підтверджує його економічну доцільність, оскільки дефіциту коштів за період реалізації проєкту не виявлено. Достатній залишок грошових коштів на кінець кожного року свідчить про стабільність фінансових потоків та здатність підприємства виконувати всі свої зобов'язання.

Наступним етапом аналізу доцільності впровадження інвестиційного проєкту є розрахунок ключових показників його економічної ефективності, таких як: чиста теперішня вартість (NPV), рентабельність інвестицій (ROI), коефіцієнт вигод до витрат (BCR) та строк окупності проєкту (PP). Отримані значення цих показників дозволять оцінити інвестиційну привабливість проєкту та спрогнозувати його вплив на фінансовий стан підприємства. Результати розрахунків індикаторів економічної ефективності інвестиційного проєкту надано в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

Індикатори економічної ефективності проєкту

Показник	Значення, грн
Чиста теперішня вартість (NPV)	3337797,4
Рентабельність інвестицій (ROI)	180,7%
Коефіцієнт вигод/витрат (BCR)	2,82
Строк окупності проєкту (PP)	1,79 років

Індикатори економічної ефективності проєкту підтверджують його доцільність. Чиста теперішня вартість (NPV) становить 3337797,4 грн, що перевищує загальну суму початкових інвестицій та свідчить про здатність проєкту створювати додаткову вартість і забезпечувати прибутковість. Рентабельність інвестицій (ROI) становить 180,7%, тобто підприємство отримує понад 1,8 гривні на кожную вкладену гривню. Коефіцієнт вигод/витрат (BCR) дорівнює 2,82, що означає, що на кожную гривню інвестицій припадає 2,82 гривні доходів, що підтверджує економічну доцільність проєкту. Період окупності проєкту (PP) складає 1,79 роки, що є

прийнятним для інвестицій такого типу та свідчить про швидке відшкодування вкладених коштів.

Наступним кроком є аналіз ризиків, які можуть виникати в процесі реалізації інвестиційного проекту. Будь-який проект стикається з потенційними викликами, такими як коливання цін, зміни попиту, фінансові обмеження чи організаційні проблеми. Ретельна оцінка ризиків дозволяє підприємству виявити можливі загрози, підготуватися до них і розробити ефективні стратегії управління для мінімізації їх впливу на проект.

Кожен інвестиційний проект має свою долю ризику, що може суттєво вплинути на його успішність. Тому перед початком вкладення коштів у проект надзвичайно важливо правильно визначити й оцінити можливі ризики. Це дозволить розробити стратегії для їх мінімізації та забезпечити

Таблиця 3.10

Якісний аналіз ризиків проекту

Вид ризику	Фактори невизначеності, які формують ризик	Можливі наслідки	Інструменти управління ризиком
Технічний ризик	Несправність обладнання, відставання в технологіях.	Зниження ефективності виробництва, необхідність додаткових витрат на ремонт.	Регулярне технічне обслуговування, інвестиції в новітні технології, страхування технічних ризиків.
Ризик управлінський	Помилки в стратегічному управлінні, недооцінка ресурсів.	Затримки у виконанні проекту, перевищення витрат, зниження ефективності.	Поліпшення системи управління проектами, навчання персоналу, залучення кваліфікованих фахівців.
Фінансовий ризик	Зміни процентних ставок, курсові коливання, невизначеність джерел фінансування.	Збільшення витрат на обслуговування кредиту, зниження рентабельності проекту.	Хеджування валютних ризиків, перегляд умов кредитування, диверсифікація джерел фінансування.
Ризик законодавчих змін	Зміни в законодавстві, нові податки, зміни в екологічних або технічних стандартах.	Збільшення витрат на відповідність новим вимогам, можливі штрафи.	Постійний моніторинг законодавчих змін, коригування бізнес-процесів, консультації з юристами.

більш точний прогноз фінансових результатів. У таблиці 3.10 наведено основні види ризиків, фактори, що їх формують, можливі наслідки та методи управління ними.

У сучасних економічних умовах, особливо під час воєнного стану, кожен інвестиційний проєкт стикається з ризиками, що можуть виникати через внутрішні або зовнішні фактори. Тому важливо провести оцінку ризиків, визначивши їх можливі наслідки. Оцінка ризиків включає якісну та кількісну оцінку. Якісна оцінка надає загальне уявлення про ризики, що зазначено в таблиці 3.10. Кількісна оцінка за допомогою методів аналізу сценаріїв дозволяє визначити точку беззбитковості проєкту, що представлено в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Вихідна інформація для кількісної оцінки ризиків

Ймовірність сценарію	Ціна за 1 т, грн.	Собівартість 1 т, грн.	Валовий прибуток з 1 т, грн.	Кількість реалізованої продукції, т
1. Песимістичний	24 000	22 000	2 000	150
2. Базовий	26 000	20 000	6 000	168
3. Оптимістичний	28 000	18 000	10 000	180

Для оцінки ризиків інвестиційного проєкту було використано метод аналізу сценаріїв, що дозволяє врахувати різні можливі варіанти розвитку подій. Згідно з цим методом, прогноз доходу підприємства може коливатися в залежності від ймовірності реалізації того чи іншого сценарію. Результати оцінки ризиків наведені в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Оцінка ризиків проєкту за методом аналізу сценаріїв

Ймовірність сценарію	Ціна за 1 т, грн.	Собівартість 1 т, грн.	Валовий прибуток з 1 т, грн.	Кількість реалізованої продукції, т	Очікуваний прибуток, грн.
0,5	24 000	22 000	2 000	150	300 000
0,3	26 000	20 000	6 000	168	604 800
0,2	28 000	18 000	10 000	180	1 800
Коефіцієнт варіації	54,43				

Оцінка ризиків показує високу варіативність прибутку через різні сценарії: оптимістичний дає найбільший прибуток, але з низькою ймовірністю, а песимістичний — менший прибуток, але з більшою ймовірністю. Коефіцієнт варіації (54,43%) свідчить про значний рівень ризику, що вимагає ретельної стратегії для мінімізації можливих збитків.

Оцінка ризиків проєкту за методом визначення зони виробничої стійкості надана у таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Оцінка ризиків проєкту за методом визначення зони виробничої стійкості

Ймовірність сценарію	Виробництво борошна		
	ТБВ, %	ЗВС, %	ЗВСО, %
0,5	2 000	8,33	3,33
0,3	6 000	23,08	11,54
0,2	10 000	35,71	25,0
Очікуваний рівень зони виробничої стійкості	x	18,231	10,127

Згідно з оцінкою ризиків за методом визначення зони виробничої стійкості, точка беззбитковості за інвестиційним проєктом при найгіршому ймовірному сценарії, коли витрати на виробництво одиниці продукції зростуть на 15%, буде складати на рівні 180 т, замість 168 т запланованих, що ще раз підтверджує важливість ретельного планування та контролю витрат для успішного впровадження інвестиційного проєкту.

Показники економічної ефективності виробництва борошна надано у таблиці 3.14, що дозволяє детально оцінити вплив ризиків та можливі коригування для досягнення стабільності в процесі реалізації проєкту.

Таблиця 3.14

Показники економічної ефективності виробництва борошна

Показники	Пакунки з мукою
Собівартість 1 т, грн	20000,0
Ціна реалізації 1 т, грн	26000,0
Прибуток на 1 т, грн	6000,0
Рівень рентабельності, %	30,0

Показники економічної ефективності виробництва муки на основі аналізу собівартості, ціни реалізації та прибутку дозволяють зробити висновок, що даний інвестиційний проєкт є вигідним та прибутковим, оскільки критерій економічної ефективності (рентабельності) складає 30%.

Тобто підприємство на кожну вкладену гривню додатково отримає 0,30 грн. прибутку. Це свідчить про значний потенціал проєкту для забезпечення стабільного фінансового результату навіть у умовах непередбачуваних ризиків і змін на ринку.

З огляду на це, проєкт має хороші перспективи для забезпечення прибутковості в середньостроковій та довгостроковій перспективі, за умови ретельного планування витрат та моніторингу ринкових умов. Підприємство може зберігати стабільність і навіть зростати завдяки чітко налагодженому виробництву і високому рівню рентабельності.

Висновки до третього розділу

1. Запропонований інвестиційний проєкт є фінансово обґрунтованим, оскільки всі ключові показники ефективності підтверджують його привабливість. Чиста теперішня вартість (NPV) становить 3337797,4 грн, що свідчить про значне перевищення очікуваних доходів над витратами. Крім того, рентабельність інвестицій (ROI) становить 180,7%, тобто на кожну вкладену гривню підприємство отримає додатково 1,807 грн. чистого доходу. Строк окупності (PP) не перевищує 1,79 року, що робить проєкт вигідним і з позиції швидкості повернення вкладених коштів.

2. Завдяки отриманню державної субсидії у розмірі 35% від вартості обладнання вдалося значно зменшити обсяг початкових капіталовкладень. Загальна сума інвестицій зменшилася до 1 189 239 грн, що позитивно впливає на рентабельність проєкту та знижує фінансове навантаження на підприємство.

3. Баланс проєкту свідчить про стабільні позитивні грошові потоки протягом усього періоду реалізації. Наприкінці кожного року залишок коштів залишається на високому рівні, що забезпечує фінансову стабільність підприємства та дозволяє ефективно покривати поточні витрати.

4. Впровадження нового обладнання, включаючи млин, пакувальний автомат та малий фургон, сприятиме значному підвищенню продуктивності підприємства. Це дозволить забезпечити високу якість продукції, оптимізувати процеси логістики та зменшити витрати, пов'язані з виробництвом і транспортуванням.

5. Аналіз ринкової ситуації підтверджує стабільний попит на продукцію підприємства за середньою ціною 26 000 грн за тонну. Очікуваний обсяг продажів становить 4 368 000 грн на рік, що гарантує підприємству стійке джерело доходів та забезпечує високий рівень конкурентоспроможності на ринку.

6. За розрахунками коефіцієнт вигод/витрат (BCR) дорівнює 2,82, що свідчить про високу ефективність використання інвестицій. Це означає, що кожна вкладена гривня приносить 2,82 грн вигоди, що робить реалізацію проєкту надзвичайно вигідною.

Таким чином, запропонований інвестиційний проєкт дозволяє не тільки покращити фінансові показники діяльності підприємства, а й створити сприятливі умови для його довгострокового розвитку. Завдяки підвищенню операційної ефективності, оптимізації витрат та стабільним ринковим перспективам підприємство зможе зміцнити свої конкурентні позиції, знизити фінансові ризики та закласти основу для подальшого зростання.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У рамках виконаної роботи було здійснено глибокий аналіз теоретичних основ, оцінку практичного фінансового стану підприємства та розробку пропозицій для його покращення. За результатами дослідження сформульовано такі розширені висновки:

1. Фінансова стабільність підприємства є основою його стійкого функціонування та розвитку. Це комплексний показник, що відображає здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати платоспроможність, ефективно розподіляти ресурси та адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Аналіз показав, що без належного управління фінансами досягнення стабільності неможливе, особливо в умовах економічної невизначеності.

2. Розглянуто різноманітні методики оцінки фінансового стану, серед яких найбільш результативними виявилися коефіцієнтний аналіз, оцінка ліквідності, рентабельності та фінансової стійкості. Застосування комплексного підходу дозволяє виявити проблемні зони в управлінні фінансами підприємства, зокрема низьку оборотність активів та недостатню рентабельність капіталу.

3. Товариство з обмеженою відповідальністю «ДВК» є середнім за розміром підприємством, яке станом на 2024 рік має у своєму розпорядженні понад 2000 га сільськогосподарських угідь. Основним видом діяльності підприємства, згідно з КВЕД, є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Протягом періоду дослідження основними видами продукції, які вирощувало підприємство, є озима пшениця, яра пшениця, кукурудза на зерно, ярий ячмінь, соняшник і горох. Підприємство має стабільний кадровий склад, чисельність працівників на 2023 рік склала 46 осіб.

4. Підприємство володіє значним виробничим потенціалом, однак має проблеми зі зношеністю техніки. Це вказує на важливість інвестицій у

модернізацію технічного парку для збереження та покращення ефективності в майбутньому. Незважаючи на це, ефективність використання основних засобів у 2023 році в порівнянні з 2021 роком значно покращилась (фондовіддача зросла в 3,6 рази). Проте, незважаючи на позитивні показники ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства, критерій їх економічної ефективності – норма прибутку – свідчить про погіршення їх використання (норма прибутку у 2023 році проти 2021 року знизилась на 5,77 відсоткових пункти). Головною причиною такого становища є нерівномірні темпи зростання чистого прибутку на підприємстві та вартості виробничого капіталу.

5. Проведений аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства за допомогою відносних показників довів, що протягом 2022 та 2023 років у підприємства є певні проблеми з абсолютною ліквідністю, яка викликана суттєвим скороченням грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві (у 2023 році їх розмір скоротився на 86,14% проти 2021 року), що пов'язано із збільшенням дебіторської заборгованості на підприємстві в 2,9 рази. Цей факт (тобто зростання дебіторської заборгованості) також доводить і показник проміжної ліквідності, який у 2023 році відповідає нормативу (коефіцієнт термінової ліквідності дорівнює 0,98).

6. Дослідження щодо фінансової стійкості підприємства довели, що воно фінансово незалежне та плато- та кредитоспроможне. Так, коефіцієнт незалежності підприємства протягом 2021-2023 років відповідав його нормативному значенню ($>0,5$) і мав тенденцію до підвищення. Одночасно позитивним моментом в діяльності підприємства є скорочення загальної кількості довгострокових зобов'язань, за рахунок яких підприємство оновлювало свої основні засоби (коефіцієнт інвестування в 2023 році проти 2021 року збільшився на 0,44 склавши у 2023 році 1,69).

7. Оцінка результатів аналізу ділової активності підприємства довела, що протягом останніх трьох років всі його показники балансу мали тенденцію до збільшення (за винятком середньорічної вартості основних засобів). Так, середньорічна вартість оборотного капіталу, середньорічна вартість дебіторської та кредиторської заборгованостей, вартість

матеріально-виробничих запасів та власного капіталу зросли на 35,61%, 112,51%, 5,48%, 57,73% та 33,93% відповідно. В той же час, чистий дохід від реалізації продукції значно перевищив темпи зростання всіх вище зазначених складових балансу підприємства (збільшився у 2023 році проти 2021 на 179,62%). Все це позитивно вплинуло на коефіцієнти оборненості відповідних складових елементів балансу підприємства, що в свою чергу позитивно відбилось на періоді оборненості активів підприємства в цілому, його запасів, а також на дебіторській та кредиторській заборгованостях. Так, період обороту кредиторської заборгованості скоротився на 263 дня, дебіторської заборгованості – лише на 19 днів, що пов'язано із зростанням загального розміру відповідної заборгованості, а період обороту промислово-виробничих запасів скоротився аж на 313 днів і на період 2023 року склав 280 днів. Відповідні результати ділової активності підприємства позитивно вплинули на фінансовий цикл підприємства, який у 2023 році проти 2021 року скоротився практично на 70 днів і у звітному році склав 181 день.

8. Дослідження щодо рентабельності підприємства засвідчили, що результати діяльності підприємства у 2023 році були гіршими ніж у 2021 році, а 2022 рік для підприємства взагалі був збитковим. Це свідчить про значне зростання витрат на виробничу його діяльність та проблеми, які виникають із-за зростання дебіторської заборгованості. В цілому, всі показники рентабельності підприємства у 2023 році відповідають нормативам і свідчать про обґрунтовані управлінські рішення керівництвом підприємства, що позитивно впливає на діяльність підприємства навіть в складних умовах воєнного стану.

Таким чином, провівши повний аналіз результатів фінансово-економічної діяльності підприємства можемо засвідчити, що підприємство займає активну ділову позицію, є фінансово стабільним, плато- та кредитоспроможним, незважаючи на деякі певні проблеми з абсолютною ліквідністю.

9. З метою покращення фінансових результатів діяльності підприємства йому запропоновано впровадити інвестиційний проєкт, який дозволить розширити асортимент продукції, а саме впровадити процес переробки зерна

на борошно. Це відкриє нові можливості для задоволення потреб споживачів і дозволить підприємству охопити ширший ринок. Завдяки цьому зменшується залежність від окремих товарів або послуг, що підвищує стійкість бізнесу до змін ринкових умов. Виробництво борошна має стабільний попит, адже воно є основним продуктом харчування, а наявність місцевого постачальника дозволяє знизити логістичні витрати та забезпечити швидкий доступ до ринку.

10. Завдяки державній програмі субсидій підприємство може отримати фінансову підтримку на закупівлю необхідної техніки у розмірі 35% від вартості обладнання. Таким чином, загальна сума інвестицій зменшиться до 1189239 грн, що позитивно впливає на рентабельність проєкту та знижує фінансове навантаження на підприємство.

11. Оскільки підприємство не має навіть такої суми вільних коштів, йому пропонується взяти кредит у банку під 25% річних терміном на 2 роки. Мінімальний період тривалості проєкту складає 3 роки.

12. Аналіз ринкової ситуації підтверив стабільний попит на продукцію підприємства за середньою ціною 26 000 грн за тонну. Очікуваний обсяг продажів становить 4 368 000 грн на рік, що гарантує підприємству стійке джерело доходів та забезпечує високий рівень конкурентоспроможності на ринку.

13. Баланс проєкту свідчить про стабільні позитивні грошові потоки протягом усього періоду реалізації. Наприкінці кожного року залишок коштів залишається на високому рівні, що забезпечує фінансову стабільність підприємства та дозволяє ефективно покривати поточні витрати.

14. Запропонований інвестиційний проєкт є фінансово обґрунтованим, оскільки всі ключові показники ефективності підтверджують його привабливість. Чиста теперішня вартість (NPV) становить 3337797,4 грн, що свідчить про значне перевищення очікуваних доходів над витратами. Крім того, рентабельність інвестицій (ROI) становить 180,7%, тобто на кожен вкладений гривню підприємство отримує додатково 1,807 грн. чистого доходу.

Строк окупності (PP) не перевищує 1,79 року, що робить проєкт вигідним і з позиції швидкості повернення вкладених коштів.

Таким чином, запропонований інвестиційний проєкт дозволяє не тільки покращити фінансові показники діяльності підприємства, а й створити сприятливі умови для його довгострокового розвитку. Завдяки підвищенню операційної ефективності, оптимізації витрат та стабільним ринковим перспективам підприємство зможе зміцнити свої конкурентні позиції, знизити фінансові ризики та закласти основу для подальшого зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бень Т.Г., Довбня С.Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України. 2002. № 6. С. 53–61.
2. Буряковський В.В., Кармазін В.Я., Каламбет С.В. Фінанси підприємств: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2002. 246 с.
3. Брендowana наліпка [електронний ресурс]. URL: https://kpw.com.ua/naklejky.shtml?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAo5u6BhDJARIsAAVoDWslIbsvYIRniZbuvdnLQIecP20sSisi07mIHT4otD4vWnW-Xx3eJsaAoL-EALw_wcB
4. Волкова Н.А. Економічний аналіз: навч. посіб. Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайданенко та ін.; за ред. Н. А. Волкової. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310 с.
5. Гріфін, Янцура В. Основи менеджменту: Підручник. – Львів: БАК, 2001. – 624 с.
6. Данілова Н.Л. Сутність та проблеми аналізу фінансової стійкості комерційного підприємства, Концепт (2014), № 2, с. 16-20.
7. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник / М.Я. Дем'яненко, Ю.Я. Лузан, П.Т. Саблук. – К.: ІАЕУААН, 2003. – 507 с.
8. Дой пакет для зберігання та фасування борошна [електронний ресурс]. URL: https://teraplast.com.ua/ua/p722681428-doj-pak-zip.html?source=merchant_center&srsltid=AfmBOoptGInTWX3jBBURYIIAP2C4gKinYagfVvo_FcUtp5uXUgQ1VIiPzDE
9. Дутченко О.О. Проблеми використання методик оцінки фінансового стану підприємств // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2006. Т. 17. С. 260–264.
10. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного – вид. 2-ге перероблене та доповнене. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с.

11. Економіка підприємства [Текст] : навчальний посібник / ред.: Є. В. Мішенін, Є. О. Балацький. – Х. : Діса Плюс, 2016. – 160 с.
12. Економічна енциклопедія: у 3т. За ред. С. В. Мочерний. Київ: ВУ Академія. 2002. 952 с.
13. Фасувальний пакувальний автомат для сипучих продуктів [електронний ресурс]. URL: <https://npo-gidromash.com.ua/ua/p1215718044-fasovochnyj-upakovochnyj-avtomat.html>
14. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 728 с. ISBN 978-966-364-885-9.
15. Копчак Ю.С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства // Вісник СумДУ. 2004. № 9 (68). С. 23–34.
16. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2000. 378 с.
17. Кузенко Т.Б., Сизова В.С. Управління дебіторською заборгованістю як фактор забезпечення фінансової безпеки підприємств // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. № 29. С. 124–126.
18. Лагун М.І. Теоретична характеристика основних методичних аспектів проведення аналізу фінансового стану // Формування ринкових відносин в Україні. 2008. № 3. С. 33–37.
19. Малий фургон Nissan NV200 2014 [електронний ресурс]. URL: https://auto.ria.com/uk/auto_nissan_nv200_36257476.html
20. Малюга Л. М Управління фінансовою стійкістю підприємства. Вісник Донецького національного університету. 2015. Випуск 1. С. 233-236.
21. McClure B. How To Analyze A Company's Financial Position [Internet resource] / Ben McClure // Investopedia. – Access mode: <http://www.investopedia.com/articles/fundamental/04/063004.asp>
22. Млин для переробки зернових культур у борошно [електронний ресурс]. URL: <https://triniti.in.ua/ru/mlyn-dezopt-hk-810-1.5-kvt-100-kh-hodynu-profesiina-zhornovy-i-mukomolka-dlia-tsilno-zernovy-i>

boroshna./?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=PMax_20000
 +&utm_content=&utm_term=&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAr7C6BhDRARIs
 AOUKifhYEyCtHO1MeRoiEFLyo8KmpliZ45hTSp0sA9S6_2PLGlaxvihCkLМа
 At8PEALw_wcB

23. Опарін В.М. Фінанси: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2009. 164 с. ISBN 966-574-022-9.

24. Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.

25 Павловська, О.В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємства [Текст] / Павловська О.В. // Фінанси України. - 2001, № 11. - С.54-62.

26. Porter M. E. (1980). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York: The Free Press. 628 p.

27. Пучкова Н. В. Аналіз методів оцінки фінансового стану організації // Символ науки. 2016. № 3-1. С. 131-134.

28. Слободян Н.Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості в повсякденних ситуаціях: методологія та практика, Економічна думка, Том XVIII (2014), № 2, с. 239-245.

29. Steven R. *Entrepreneurial Finance: Finance and Business Strategies for the Serious Entrepreneur* / Rogers Steven. – New Jersey: RR Donnelley, 2016. – 380 p.

30. Thomas R. *Ittelson Financial Statements: A Step-by-Step Guide to Understanding and Creating Financial Reports* Paperback – New Jersey: The Career Press, Inc., 2019. – 285 p.

31. Томілін О.О. Сутність та оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства / О.О. Томілін, А.С. Лесюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/115.pdf>.

32. Швиданенко Г.О., Олесю О.І. Сучасні технології діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія. Київ : КНЕУ,

2002.

33. Власюк Н.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Львів: Вид-во "Магнолія 2006", 2010. 328 с.

34. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. № 3. Т. 29 (68). С. 173–180.